

ORSZÁGOS TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI KONFERENCIA
2023

A kör és a ciklikusság megjelenése a *Harry Potter*ben

Jelige: Harry Potter

Budapest
2023. április 12-14.

BEVEZETÉS	4
I. A GYERMEK- ÉS IFJÚSÁGI IRODALOM HATÁRÁN, AVAGY KINEK SZÓL A <i>HARRY POTTER</i>?	4
1.1. <i>Hogyan szólítja meg olvasóit a Harry Potter?</i>	6
1.3. <i>A kör szimbóluma</i>	11
1.3.1. Általános áttekintés dióhéjban	11
II. A KÖR SZIMBÓLUMA A <i>HARRY POTTER</i>BEN	13
2.1. <i>A Feltámadás Köve</i>	13
2.2. <i>A Bölcsek Köve</i>	14
2.3. <i>Aranycikesz</i>	15
2.4. <i>A kígyó</i>	16
III. CIKLIKUSSÁG	18
3.1. A GENERÁCIÓK	18
3.1.1. <i>A Potter-család</i>	18
3.1.2. <i>A Weasley-család</i>	19
3.1.3. <i>A Black-család</i>	21
3.1.4. <i>A Malfoy-család</i>	23
3.1.5. <i>Tekergők</i>	23
3.1.6. <i>Főnix Rendje</i>	24
3.1.7. <i>Dumbledore Serege</i>	24
3.2. VISSZATÉRŐ SZERKEZETI ELEMELK	26
3.2.1. <i>Ciklikusság az időben</i>	26
3.2.2. <i>Visszatérő dátumok</i>	26
3.2.3. <i>Visszatérő helyek</i>	27
3.2.3.2. Godric's Hollow	27
3.2.3.3. Roxfort	28
3.2.3.4. Privet Drive 4.	31
3.3. A HŐS ÚTJA	32
3.4. BESZÉDES SZÁMOK	33
3.4.1. <i>A hármas szám – a tökéletesség és teljesség jelképe</i>	33
3.4.2. <i>A hetes szám – ciklusjelkép</i>	33
KÖVETKEZTETÉS	34
BIBLIOGRÁFIA	35

Kivonat:

Ki ne ismerné Harry Potter nevét? Rowling műve része a mainstream kultúrának, elismert a fantasy és az ifjúsági irodalom világában. Generációk nőttek fel rajta, átalakította a varázslókról, boszorkányokról alkotott képünket. Nem tagadom, gyermekkorom meghatározó műve. Többször olvastam mind a hét kötetet, így mondhatom, közel áll hozzám. Zsenialitása abban rejlik, hogy minden olvasáskor fel lehet fedezni egy jelentős részletet, mely által kerekébb lesz a történet. Egyik újraolvasásom alkalmával kezdtem el tudatosan figyelni az ismétlődő mintát, amely újra és újra kört alkotott.

Tanulmányom alapját a Harry Potterben fellelhető körszimbólum és a ciklikusság megjelenésének feltérképezése és elemzése képezi. Figyelembe vettem a regény struktúráját, a könyvben fellelhető szimbólumokat, valamint a szereplők családi és baráti viszonyait. Emellett olyan mitokulturális kitekintéseket is tettem, amelyek kontextusba helyezik ezeket a vonásokat, és szintén rámutatnak a kör és a ciklikusság szerepére.

Bár a témában egyre több és színes szakirodalom lelhető fel, az általam tárgyalt kérdéskörben nem született dolgozat. Ilyen szempontból jelen tanulmány eredetinek tekinthető, miközben a gyermek- és ifjúsági irodalomba való besorolással foglalkozó tanulmányokból és a szimbólumrendszerekre alapozó írásokból merít, részletesen elemzi a kör és ciklikusság előfordulását a regénysorozatban. Ezek használata a regényben meghatározza a szerkezetet, összeálló jelentést kölcsönöz a könyveknek, valamint kerekké teszi a történetet. A záró kötet egy következő ciklus kezdetét jelöli: ott nyílik, ahol zárul.

Kulcsszavak: kör, ciklikusság, szimbólum.

Bevezetés

“A döntéseinkben, nem pedig a képességeinkben mutatkozik meg, hogy kik is vagyunk valójában.”

(Albus Dumbledore)

Témaválasztáskor nemcsak a gyermekkoromból fakadó rajongásom a mű zsenialitása iránt, de a kíváncsiság is hajtott, mit tudok a *Harry Potter*ből mélyebb olvasatban kihámozni. Úgy gondolom, Rowling művének a mágusok, boszorkányok világán túl varázsereje abban is rejlik, hogy egyszerre nyugtáz le felnőttet és gyermeket egyaránt. A gyermekek számára a szerethető szereplők, az izgalommal végigkövetett jó és rossz harca teszi emlékezetessé a regényt, míg a felnőttek kissé más aspektusból szemlélik a cselekményt, felismernek benne bizonyos mintákat.

A mostani újraolvasáskor ezek a minták mindig kört alkottak. Mind szerkezetében, mind a szimbólumok, kapcsolatok szintjén egyre több köralakot véltem felfedezni a regényciklusban.

A teljességet szimbolizáló kör mellett fontos szerepet kap a regényben a ciklusok váltakozása is, ami több szinten is megjelenik a regényben, például a generációk sorsában, a visszatérő dátumokban, helyszínekben, vagy akár a regényszerkezetben.

A hét kötet szorosan összefügg, együtt alkotnak egy teljes kört. Ez az apró részletek által valósul meg, melyek aranszállként szövik át a regényeket. Az egészzé összeálló kép a végén tárul fel, addig elrejtőznek a kis alkotóelemek, így az olvasó puzzle-ként rakja össze azokat a főhősökkel együtt. Tanulmányomban ezeket a darabokat gyűjtöttem össze, rámutatva a körre és a ciklikusságra a *Harry Potter* kötetekben.

I. A gyermek- és ifjúsági irodalom határán, avagy kinek szól a *Harry Potter*?

Az irodalom fontos szerepet játszik a gyermekek és fiatalok fejlődésében, gondoljunk itt a mesékre, meseregényekre, fantasztikus történetekre, amelyek segédvonalként szolgálnak a kicsiknek és nagyoknak egyaránt a világ megértésében. Azonban hol a határ, az átlépő a gyermek- és ifjúsági irodalom, illetve a felnőtt irodalom között? A határvonalak képlékenyek.

A legáltalánosabb meghatározás szerint a gyerekkor a kamaszkor kezdetéig tart, mely a társadalmi függetlenség megalapozásáig húzódik (Curtis 2015:1). A vélemények megoszlanak azonban, mit ölel fel a kamaszkor, van, aki 10 és 12 (Moje et al. 2008:110), 9-18 vagy akár 9 és 26 év közé helyezi ezt a periódust (Curtis 2015:1). Egy másik lehetséges megközelítés a tinédzsereket 11 és 21 év közötti fiatalokként határozza meg. A nagyobb csoporton belül három kategóriát különböztetnek meg: a kora – 11 és 14 között –, a közép – 15-17 – és a késő kamaszkort – 18-tól 21 éves korig (Swartz and Wild 2012:203). Amennyiben az írás és olvasás készségének kialakulását is figyelembe vesszük, az átmenet a negyedik osztály környékén történik, amikor a szövegtípusok és műfajok skálája bővül. Ebben a korban ugyanis már

tudományosabb információkat tartalmazó szövegeket is képesek elolvasni a fiatalok (Moje et al. 2008:110). A megértésen túl ez a korosztály már reflektál az olvasottakra és integrálja azokat, esetleg az alapján írni is tud (Metsala 1999:382).

Tehát a gyermekirodalmat az ifjúságitól elválasztó alsó korhatár a kilencedik életév. Ez a válaszvonal téma- és műfajbeli változásokat is feltételez. Miközben a gyermekirodalomban megtaláljuk a mondókákat, tündér- és állatmeséket, mítoszokat és legendákat, az ifjúsági irodalom korpusza felnőttesebb témákkal és ennek megfelelően másabb műfajokkal dolgozik. A varázserő, a különleges képességek megadják a gyermekek számára a megértés és elfogadás azon lehetőségét, mely segíti őket a felnőtté válás útján. (Mendlesohn 2005:19)

A gyermekek képzeletvilágába való bekapcsolódást segíti, ha a gyermek találkozik azokkal a fantasztikus elemekkel, amelyek metaforaként képezik le a valóságot. A gyerekkor lejártával az egyéni fejlődés nem áll le, szervesen folytatódik, a mese azonban már nem elégíti ki a tinédzser olvasókat, más műfajok bevonása is szükséges.

Ugyanakkor az ifjúsági irodalmat a felnőttekétől elválasztó korhatárt is nehéz meghatározni. Általában 18, 21 és 26 év körülre teszik, és számos olyan téma és műfaj van, melyet mindkét csoport tagjai szívesen olvasnak. Ebben az esetben azonban a különbség nem annyira a témának köszönhető, hanem a könyvben használt nyelvezetnek. Az ifjúsági irodalom másképp közelíti meg a kamaszokat. 12-13 éves kortól 15-16 éves korig meghatározó az olvasásélmény. Az ebben az időszakban olvasott irodalom segít kialakítani a fiatalokban a felnőttkor világképét, és egyben át is segíti őket a gyermekkorból a felnőtt életbe. Az, hogy milyen minőségű és tartalmú könyveket olvasnak, nagyban befolyásolja a közben kialakuló értékrendjüket. (Manxhuka 2016)

A *Harry Potter* gyermek- és ifjúsági regény egyszerre. Az első három kötetet gyerekeknek ajánlják. Ezek a gyermekirodalomra jellemző elemeket tartalmazzak, mesei elemek ötvöződnek bennük, fenntartva a kapcsolatot a gyermekkorral. Például ijesztő, már-már horrorisztikus képek, jelenségek is vannak, melyeket komikusan ábrázolnak, így megközelíthetőbbé, szeretni valóbbá teszik őket (ld. Félig Fej Nélküli Nick esete, vagy a rájárokban szabadon mozgó-beszélő képek a zord kastélyban). Maga Harry az első könyvben tizenegy éves, fokozatosan lép be a varázslók világába, kezdi megérteni annak működését és miértjeit. A *Harry Potter* első három könyvének célközönsége tehát maga is gyermek, és ha figyelembe vesszük azt a tendenciát, hogy általában szívesen olvasnak nagyobbaknak szánt történeteket, akkor 7-8 évestől 12 évesekig olvassák őket leginkább. Ez a korosztály könnyebben adaptálódik a mágusvilág fantasztikus, kitalált elemeihez, beleéli magát az egyfajta kalandos meseként kezdődő cselekménybe.

Az utolsó négy könyv inkább a kamaszokat szólítja meg, és az ifjúsági irodalom kategóriájába tartozik. Itt hangsúlyosabb a felnőtté válás nehéz útjának metaforikus végigélése. A *Harry Potter* sorozat esetében a határvonalat a gyermekirodalom és az ifjúsági irodalom között a negyedik könyvben, a *Harry Potter és a Tűz Serlegében* húzhatjuk meg, és a labirintusból való temetőbe jutás pillanatára tehető. A labirintusbeli jelenet maga is különleges szimbólummal bír, hiszen az irodalomtörténet az útvesztőt a felnőtté válás próbájaként tartja számon, így azzal, hogy Harry beér a labirintus közepébe, és egy pillanatig úgy tűnik, megnyeri a Tűsát, valójában a gyermekkori ártatlanságát veszíti el. Amikor Voldemort Nagyúr testet ölt, Harry nemcsak múltjával kell szembenézzen, de egy sokkal mélyebb jelentéstartalmat is meg kell érten: ő a *Kiválasztott*, akinek saját magát és barátait, ugyanakkor az egész társadalmat, legyen az varázsló,

boszorkány, varázslény, vagy mugli is meg kell védenie. Ez a fajta felelősségtudat hosszan kíséri a további részekben is a fiút, és így az olvasót, aki Harry kerek szemüvegén át találkozik a roxfordi diákszerelmekkel, a Mágiaügyi Minisztériumban folytatott politikai harcokkal, a sajtó érdekeinek kiforgatásával és különböző ideológiákkal.

A *Harry Potter* árnyaltabb módon ábrázolja a szereplőket. Míg az első három könyvben könnyebb eldönteni, ki a jó és ki a rossz, a negyedik könyvtől a ciklus végéig ez már bonyolódik, az élethelyzetek pedig jóval színesebben mutatják be a mindennapok kihívásait. Konkrét példaként Perselus Piton és Draco Malfoy esetét említem, akiknek a megítélése teljesen megváltozik, és átalakítja az olvasókban róluk kialakult képet.

Rowling célközönsége Harryvel és barátaival együtt érti meg, hogy az emberek személyisége, motivációja és cselekedetei soha nem fekete-fehérek. Harry által beavatást nyer a felnőtt világ konfliktusos helyzeteibe, legyen szó családi viszályról (Blackék) és összetartásról (Weasleyék), politikáról (Caramel harcai), szerelemről (Ron és Hermione kapcsolata), vagy éppen a nehéz helyzetekben való helytállásról (Harryék döntése, hogy a hetedik könyvben visszamenjenek-e Roxfortba, vagy induljanak horcruxokat keresni).

A *Harry Potter* könyvek besorolásán is látszik, alapvetően egy fejlődéstörténetről beszélünk. Végigkövethetjük a főszereplők alakulását gyerektől felnőttkorig, sok olvasó a szereplőkkel párhuzamosan nő fel. Műfajilag mondhatjuk tehát, Rowling *Harry Potter*-je Bildungsroman is. A Bildungsroman klasszikusai a mesék, de bármely irodalmi műfajban megglehető, amely fejlődéstörténetet dolgoz fel. Harry Potter azért érdekes szereplő, mert főhősként egyszerre kell elnyernie ezt az elfogadottságot, felnőtt mivoltát a varázslók világában – itt gondoljunk Rita Vitrol lejárató kampányára, vagy az őt ért atrocitásokra a hosszú évek alatt –, és a varázstalan emberek, a muglik között is – a végén Dursleyéktől békében, egyenrangúként válik el.

1.1. Hogyan szólítja meg olvasóit a *Harry Potter*?

A fiatal olvasókhoz közel álló, őket talán leginkább megszólító műfaj a fantasy. A fantasztikus mint jelenség nagyobb teret enged a képzelőerőnek, határai jóval túlnyúlnak a valóságon. A fantasztikus elbeszélési mód a kezdetek óta jelen van az irodalomban, egészen a szóbeli meséléstől a görög klasszikusokon át napjainkig.

A fantasztikus mint műfajt, nehéz definiálni. Todorov szerint fantasztikus szövegről beszélünk, ha az olvasó nem tudja eldönteni, reális vagy nem, amit olvas. Jackson a fantasztikus vágyként (ld. Mendlesohn and James 2012), ugyanakkor a “valótlanság irodalmaként” határozza meg (Jackson in Havířová 2007).

A modern fantasy műfaja a huszadik század elején vált népszerűvé J.R.R.Tolkien fantáziavilágának megteremtésével. Tolkien nem titkolt célja, hogy az angol irodalomba mitológiát csempésszen. A szerző sajátos módon emelte be és ötvözte a legkülönbözőbb – főleg északi – mitológiák elemeit. Ezek segítségével és a másodteremtés fonalát követve, melyről a *Mythopoeia* költeményében és a tündérmesékről szóló esszéjében számol be, saját, mitopoétikusnak nevezett világot hozott létre. (Galuska 2010)

Tolkien *A Gyűrűk Ura* regénye képezi a műfaj alapját, és számos hasonlóságot is mutat a *Harry Potter*rel mind szerkezetileg, mind karaktertípusban. Mivel a kortárs fantasy a mítoszokat kívánja pótolni, átemel olyan elemeket, amelyek hasonló struktúrát kölcsönöznek neki. Ezekből csak a jelen dolgozat szempontjából fontos típusokat említem meg, a teljesség igénye nélkül. (Galuska 2010)

Az első, a főhősre utaló *Kiválasztott*¹, jelen esetben Harry Potter, akinek a *Bölcs Öreg, önfeláldozó Mestere* Albus Dumbledore. A *Nagy Anya* személyében, aki föláldozza magát a gyermekéért, Lily Pottert ismerhetjük meg, önfeláldozása hangsúlyosabb szerepet kap a cselekmény szempontjából – például, Harry sebhelye, horcrux mivolta. Természetesen ezekben a történetekben kulcsszerepet játszanak a *Segítők, Társak* is, a könyvsorozatban Ron Weasley és Hermione Granger.

Emellett fontos kiemelni a másik pólust, a *Gonoszt*, Voldemort Nagyúr személyében, akinek *Talpnyaló* típusa Féregfark. Az ellenfél táborában helyezkedik el az *Esendő Hős*, Perselus Piton, akinek a megítélése a könyveken keresztül megvetést vált ki az olvasóból, mindössze a végjátékban, az utolsó pillanatban derül ki hősi jelleme. A *Hű szerető* szerepében Ginny Weasley jelenik meg, míg a *Bolondéban* Dobby. Ezzel szemben áll a *Szélhámos, Áruló* prototípusa, Sipor.

A *Harry Potter* “előzménytörténetében” fontos szerepet játszanak ugyanakkor az alapítók, illetve a cselekmények idejében tanító professzorok is. Perselus Piton *Esendő Hős* szerepe mellett ott van a *Bölcs Asszony*, Minerva McGalagony, valamint – bár nem a Roxfort tanára – a *Tudós*, Ollivander. Az alapítók közül Griffendél Godrik a *Szent (alapító, vagy újraalapító) Uralkodó*, míg a *Bukott “Angyal”, Bűnös Áruló* Mardekár Malazár.

1.2. Fantasy kategóriák és alkategóriák

A Tolkien által megalapozott modern fantasyből mára számos alkategória, alműfaj nőtte ki magát. (Galuska 2015) Beszélhetünk *házasított, mesésített fantasy*ről, amely inkább a gyermekek számára íródott mesealapokra vonatkozik. Az *okkult fantasy* lényege, hogy egy olyan küldetést ír le, mely során a főhősök valamilyen rejtett tudást szeretnének felfedezni. A későbbiekben ebből alakul ki a *fausti fantasy*, melyben a főhős paktumot köt az ördöggel, valamint a 18. századi angolszász irodalomban népszerű *gótikus fantasy*, horrorisztikus helyszíneivel és komor hangulatával. Utóbbi kategóriának több alfaja is van, mint például a *tréfás kísértethistóriák*, az *erkölcsi fantasy*, valamint a *komikus fantasy*. A *sötét fantasy* is a gótikus fantasyből fejlődött ki, ugyanakkor kötődik a *hősi fantasy*hez. (Galuska 2015)

A *Harry Potter* sorozat ezt az utat járja be: a kamaszfiú a múltban kell meglegye a győzelem kulcsát, akár okkult tárgyak segítségével (Edevis tükre, Bölcsek Köve, Felix Felicis, láthatatlanná tévő köpeny, Feltámadás Köve, Merengőbe helyezett emlékek, stb.), de nem köt sötét paktumot. Ennek ellenére a *Harry Potter* illik a tréfás kísértethistóriák, a komikus-, erkölcsi fantasy kategóriájába (Dumbledore derűs öniróniája, vagy a Weasley Varázsvicc Vállalat okozta

¹ Megjegyzés: a dőlt betűkkel írtak Galuska László típusainak felelnek meg.

káosz), majdhogy tökéletesen lefedi azt. A regénysorozat erkölcsi iránymutatója majdnem minden oldalon megjelenik, beengedést nyújt az olvasónak a főhősök döntéseibe, ugyanakkor a komor hangulat ellenére megmarad a derű. (Galuska 2015)

A *paranormális románc*, ahogy a neve is sejteti, a romantikát helyezi előtérbe, ahová kitűnően inkadrálódik az *alkonyat fantasy*, amelyhez Stephanie Meyer azonos című, vámpírszerelemre épülő könyvsorozata talál. A *kísértethistóriák* meglepő módon inkább a gyermekirodalomhoz állnak közel, a *Harry Potter* könyvekre ez fokozottan igaz. A már fent említett *gótikus* és *dark fantasy*ből kifejlődött altípusban a kísértetek nem riasztók, hanem jóindulatú, segítőkész, szerethető lények.

A *történelmi fantasy* a történelmi regény és a fantasy kombinációja: a történelmi tények ötvöződnek a fikcióval, így alkotnak egy ősi, különleges műfajt. Edward James szerint „*A fantasy kéz a kézben jár a történelmi regényekkel.*” – Mindkét műfaj fiktív és mitikus eredetű. – „*Mint narratíva ez a közös talaj a realizmus és a fantasy között*” (James és Mendlesohn 2012: 236–248). A történelmi fantasy alapkonceptiója, hogy azt a lehetőséget mutatja meg, mi történhetett volna a múltban, így adódhatnak problémák ennek definiálására. Stableford szerint a *történelmi fantasy* egy – egyébként valós – történelmi időszak eseményeit írja le, ilyen módon lelkiismeretesen reprodukálja az elsődleges világot, amely mögött egy rejtett, másodlagos, varázslatos világ erői működnek, amelyek egyfajta titkos háttértörténelmet hoznak létre. Nincs olyan éles határ, amely elkülöníti ezt a titkos történelmet az alternatív változatától, amelyből azt tudjuk meg, mi „lehetett volna”, ha az események egy bizonyos irányba haladnak tovább. Az effajta cselekmény tehát vagy a „valós” történelem kereteibe van helyezve, vagy valóságos indíttatású, de fantasztikus irányt vesz. (Stableford in Galuska 2005:199–200)

Maga a *történelmi fantasy* több altípusból jöhetett létre. Erre példa a *kelta* és az *Arturiánus fantasy*. Előbbi a kelta mondavilágot, míg utóbbi az Arthur-legendákat dolgozza fel, ezekből merít inspirációt. A *titkos történelem* kissé közelebb áll a *Harry Potter*hez, lévén, hogy Harry mozaikokból igyekszik összetenni Tom Denem múltját, kutatásának kontextusát a mágustörténelem határai adják. A *történelmi fantasy* további alfajai a *prehisztorikus*, az *atlantiszi fantasy*, a *biblikus*, a *politikai*, a *jövőbeli*, valamint az *időcsúszás fantasy* (időtörés, utazás korokon át). Utóbbi annyiban illik a *Harry Potter* történetére, hogy megjelenik az Időnyerő fogalma, amely egyedi idősíkra helyezi a *Harry Potter* és az *Azkabani fogoly* eseményeit.

A további fantasytípusok, mint a *túlvilági fantasy*, a *nagyvárosi fantasy* nem igazán illenek a *Harry Potter*re. A *sport fantasy* viszont talál a regényciklusra, hiszen a kviddics szabályaival, játékmódjával Rowling egyedi kategóriát hozott létre.

A *kard* és *boszorkányság fantasyje* azért különleges, mert több olyan altípust foglal magába, amelyek meghatározónak bizonyultak a *Harry Potter* esetében. A *heroikus/hősi fantasy* a műfaj mainstreamjeként tartják számon, és a kategória abszolút képviselőjének Tolkien *A Gyűrűk Ura* sorozatát nevezik meg, azonban a *Harry Potter* is beilleszkedik ebbe. (Galuska 2017)

Ezzel szemben a regényben a *hétköznapi fantasy* is megjelenik, azoknak a hétköznapi hősöknek a személyében, akik hozzásegítik a főhős(öke)t a győzelemhez (például Neville Longbottom, Ginny Weasley).

A *magas fantasy*nek Farah Mendlesohn elmélete szerint több típusa létezik. A **küszöb fantasy**, amely a reális és a képzelt világ határán áll, így az “evilági” szereplők nem észlelik a mágikus világban történeteket, mégis a csoda érzete megjelenik. Ennek ellenére a mágikus világ csodálatos elemei nem szenvednek sérülést, megmaradnak teljes valójukban. Ez a *Harry Potter*ben fokozottan jelen van, akár a Mágiaügyi Minisztérium kínosan vigyázó munkatársainak munkájában, hogy a muglik ne fedezhessék fel őket, vagy azokban a regényekben megjelenő varázsigékben, amelyek szintén az elrejtést szolgálják. Egy másik mágikus tárgy, a zsupszskulcs álcázási módszere:

“– Hogy néz ki egy zsupszskulcs? – érdeklődött Harry.

– Bármilyen formája lehet – felelte Mr. Weasley. – Persze célszerű értéktelen, silány tárgynak feltüntetni, hogy a muglik ne kezdjenek el babrálni vele.” (*Harry Potter és a Tűz Serlege*, p.44)

A *betolakodó fantasy* esetében adott egy hétköznapi történet, amelyben a csoda nem feltétlenül következik be. Alapkonceptiója, hogy a hétköznapi valóság kereteibe beszivárognak a mágikus elemek, de nem borítják fel azt. A kategóriát Farah Mendlesohn (2002) határozta meg. Itt a *bemerülő* és a *portál-fantasy*vel együtt a *küszöb fantasy* részműfajaiként jellemzi. Ez a hétköznapi élet megélőjeként döbbenetet, rettegést válthat ki. Bár nem kötődik szorosan, mégis megjelenik ez a jelenség Rowling regényeiben, Dursleyék nézőpontjában. A megrögzötten “mágiatagadó”, és a varázslatot teljesen elutasító család esetében horrorisztikusan hat a megszokott, társadalmi sztenderdek alapján felépülő életükben megjelenő varázsvilág, legyen szó Dudley malacfarkáról, vagy a Weasley Varázsvicc Vállalatának tréfás termékeiről.

Az *bemerülő fantasy* esetében ez az átmenet a valóság és a mágikus világ között sokkal árnyaltabb. A főszereplők elsősorban az előbbi világ szereplői, akik lassan részévé válnak a mágikus világnak, ezáltal el kell fogadniuk az új világot. Ez inkább a *magas fantasy*ben játszik fontos szerepet, a bemerülés fokozatos, nem hirtelen. Az első könyvben, amikor Harry kívülről merül el a varázsvilág furcsaságaiban, meg kell szoknia a mozgó, önálló életet élő képeket, a varázsvilág saját pénznemeit, stb.

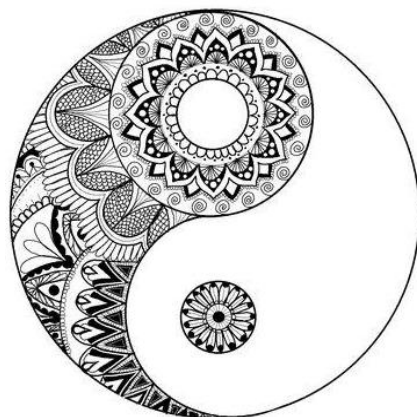
Mendlesohn a *portál-utazó fantasy*ről úgy ír, mint egy átjárón való átjutás a mágikus világba, ahol elkezdődik egy utazás. (2008) Például C.S. Lewis *Narnia Krónikái*ban az átjáró maga a ruhásszekrény, és a gyerekeknek maguk kell boldogulniuk a fantasztikus világban. Ilyen szempontból a *Harry Potter*ben is találunk példákat: a Mágiaügyi Minisztériumba való bejutás telefonfülkén és toaletten keresztül történik, vagy akár a próbababa a Szent Mungo Varázsnagybaba- és Ragálykúráló Ispóty bejáratánál.

A modern fantasy világához hozzátartoznak a szimbólumok is. Építőkövekként szolgálnak a fantasztikus birodalmak létrehozásában. Tolkien is számos jelképet használt *A Gyűrűk Urán*ban is, például a tündék kivételes szerepének

kiemelésére. A természet – fák, hegyek, szél, víz – szimbólumai, a fények és színek, valamint a saját tünde nyelv együtt alkotják a fantasyn belül ennek a fajnak a csodálatos világát.

J.K. Rowling is használ szimbólumokat a *Harry Potter*ben. Bár a *Harry Potter* nem tartozik az irodalmi kánonba, vannak tanulmányok, melyek a regény gyermek- vagy ifjúsági irodalomba való besorolását tárgyalják, és olyanok, melyek a szimbólumokra térnek ki. Ashley Nicole Whitehead például a keresztény szimbólumokat elemzi (2006), Luigina Ciolfi és Grainne O'Brien 2012-es konferenciakötetében számos cikk kitér a mágikus elemekre, archetípusokra és szimbólumokra. Kiara Staals a narratíván belül tárgyalja a szimbolizmus mágiáját (2017), míg Andrea Stojilkov a szeretet és lélek halhatatlanságát vizsgálja tanulmányában. Ezen kívül a regények és a film népszerűségéből kifolyólag rengeteg olyan rajongói oldal van, amelyek részletesen elemzik nemcsak a szereplők, helyszínek és idő kérdését, hanem magukat a szimbólumokat is. Jelen dolgozat merít a kanonikus és rajongói bejegyzésekből is, és az egyik alapszimbólumot, a kört és a hozzá kapcsolódó ciklikusságot mutatja be és elemzi. A kör szimbóluma magában, illetve összefoglalja a többi jelképet, segít a regény strukturálásában és mélyebb rétegeinek megértésében.

1.3. A kör szimbóluma

1. ábra – Yin és Yang

1.3.1 Általános áttekintés dióhéjban

A kör mint szimbólum az emberiséggel egyidős, így meg is határozza azt. Az ember korán fölfedezte nemcsak a természetben, vagy a mindennapi használati tárgyak között – például a kerékben –, de átvitt értelmű jelentéseit is, mint az élet körforgása, az évszakok váltakozása, a Nap és a Hold periodikusan változó alakja. (Cîrlot 2001:47–48)

Az egyszerű geometriai alak sok kultúrában megjelenik, más-más vagy hasonló jelentéstartalommal. Általános értelemben egyrészt önmagába visszatérő jelként a tökéletességre, másrészt a ciklikus világszemléletre utal. (Pál 1997:238)

A négyzettel ellentétben, mely a földi, testi síkra vonatkozik, a kör az isteni, spirituális, szellemi dimenzió jelképe. Ha a Nappal asszociáljuk, a férfi princípiumot jeleníti meg, ha a Holddal, akkor a női aspektust, a lélek és psziché tartományait testesíti meg. A koncentrikus körök a halált és az újjászületést szimbolizálják. (Pál 1997:238)

Az ókori klasszikus görög kultúrában a kör szimbóluma előkelő helyet foglalt el mind a mindennapi (az amfiteátrum formája vagy az oltárok és szentélyek alakja), mind a spirituális életben. A görögöknél a kör az egyetemes időhöz, a végtelenhez és ciklikussághoz kapcsolódik, és Uroborosz, a saját farkába harapó kígyó jelképezi. A 12 tagú görög panteonban az istenek kört képeznek. A rómaiak esetében a Colosseum alakja is tükrözte a körhöz való ragaszkodásukat. A kör gondolata Róma alapításakor is jelen volt: Romulus és Remus kör alakú gödör köré húzta fel a város falait. (Pál 1997:238)

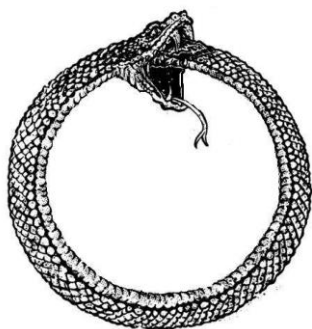
Ha a kör alakját részletesebb spirituális jelentéstartalmában vizsgáljuk, érdemes a Távol-Keleten keresnünk, ahol sokkal hangsúlyosabb szerep jut neki a mindennapi életben, valamint a művészetekben egyaránt. A klasszikus, ismert jelkép, a jin-jang alapkoncepciója arra épül, hogy két félkör ízesül egymásba: egy fekete és egy fehér. Mindkettőben

fellelhető egy-egy vele ellentétes színű kör. A férfi princípiuma az aktív, fehérrel jelölt rész, amely a mennybeli tisztaságot hivatott kifejezni, míg a párja, a női princípium a passzív részt, a fekete szín által kifejezett földi gondolatokat jeleníti meg. (Cîrlot 2001) A főleg Indiában, de Kínában is elterjedt szimmetrikus művészi alkotás, a mandala is hasonló elvet követ: a körök egymásba fonódása tökéletesen kirajzolódó, arányos és komplex mintát ad ki.

Egy másik igen közkedvelt távol-keleti szimbólum az Élet Virága, amely a kör tökéletességét, a ciklikusságot, a körforgást és az ismétlődést is jelenti. A Távol-Kelet gyakran használja olyan értelemben, hogy az élet körforgását, az

életek közt történő átmenetet is szimbolizálja. A kerek geometriai alak így visszatükrözi magát a tökéletességet, a rendet és a teljességet.

Az erre vonatkozó törekvéseket nemcsak Ázsia keleti részén kell keresni, Európa-szerte akadnak hasonlóak. A *Harry Potter* elemzése szempontjából a legrelevánsabb az északi kultúrkör, a kulturális háttére bővelkedik a hely utalásaiban. A kelta mitológiában a körhöz kapcsolódó legszorosabb szimbólum, illetve mitikus kép, a korábban a görögöknél is említett farkába harapó kígyó, Jörmungandr.

3. ábra – *Farkába harapó kígyó*

A történet szerint Lokinak, a ravasz istennek egy

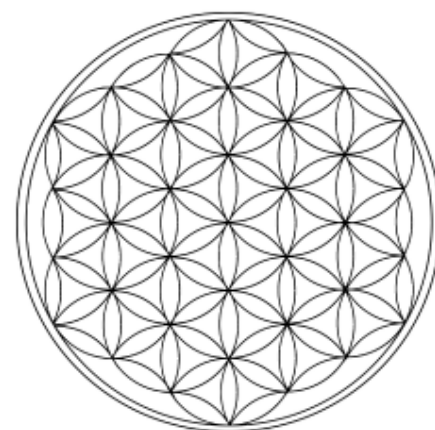
Angerboda nevű óriásasszonytól három gyermeke született: Fenrir, a farkas, Hél/Hel, a félig halott arcú lány és

Jörmungandr, a kígyó. Utóbbi a mitikus világban igen fontos szerepet lát el, hiszen miután Odin a vízbe vetette, akkorára nőtt, hogy önnön farkát képes volt megharapni; ezen túl azonban a Ragnarökkor, a Végítéletkor is kulcsszerepet játszott. Miután megmérgezte a levegőt, Thor harcba szállt vele, megölte a kígyót, de kilenc megtett lépés után meghalt. (Pál 1997:220)

A kanonikus irodalomban illetve a klerikus szakirodalomban a kígyó különleges helyet foglal el: jelentését alakja, a körbetekeredett, ördögi fenevad adja. Megjelenik a Bibliában és a mitológiák többségében, általában negatív konnotációval, ugyanakkor mindenképp egy felsőbb erő képviselőjeként: a görögöknél Medúza, az inka kultúrában Quetzalcoatl, a már említett északi mitológiában Jörmungandrként.

A kelta pogányság és a keresztény közös elemeként megjelenik Szent Patrik legendájában, ahogyan a Bibliában is: felbukkan az Édenkertben, megkísérti és kitaszítja az első emberpárt a Paradicsomból (1Móz 3,1-19). Itt hangzik el az ítélet, amely szintén ördögi kört idéz: az Úr elsőként a kígyót bünteti, megátkozza, arra ítéli, hogy a hasán járjon, port egyen egész életében, ellentétet támaszt az asszony és öközte, a kígyó a sarkát mardossa, az asszony a fejére tapos.

A kígyó megjelenik a Zsoltárokbán, Ézsaiás és Habakukk próféta, valamint Jób könyvében Leviatán, a szörnyeteg formájában, mely hasonlóságot mutat az északi Jörmungandr-ral: “Azon a napon megbünteti az ÚR kemény, nagy, erős kardjával Leviatánt, a gyors kígyót, Leviatánt, a tekergő kígyót, és megöli a tengerben lakó szörnyeteget.” (Ézs27,1).

2. ábra – *Élet virága*

II. A kör szimbóluma a *Harry Potter*ben

2.1. A Feltámadás Köve

4. ábra – Halál Ereklýéinek szimbóluma

Bár a Feltámadás Köve csak az utolsó kötetben, a Három Fivér meséjében fordul elő először, valójában már a kezdetektől meghatározó szerepe van a regényben. Jelentése abban rejlik, hogy a később tárgyalt aranycíkesz felirata mindvégig sejteti jelenlétét (*“Ott nyílok, ahol zárul”*), és egy ciklus, egy kör bezárását is. Ennek tükrében a Feltámadás Kövének kör alakja nem véletlen, hiszen a Halál Ereklýéinek része, s a regényben valóban kör alakjában jelenik meg. Ez a köralak egyértelműen a *Kőre* utal, ahogy el is hangzik a regénybeli Három Fivér meséjében is.

A történetben a három fivér egy folyóhoz ér, amelyen nem vezet át híd, és túl sebes a víz sodrása. Mivel értenek a mágiához, hidat varázsolnak, mely közepén találkoznak a Halállal, aki bosszús amiatt, hogy nem estek a folyó áldozatául. Ezt nem mutatja ki, sőt, jutalmat ajánl a fivéreknél. A legidősebb egy minden létező pálcánál erősebbet kér. A Halál odalép a folyóparti bodzafához, s abból készíti el a pálcát a fivérnek. A középső testvér hatalmat kért, hogy visszahívhasa az embereket a halálból, ezért a Halál felemelt egy követ a folyópartról, s azt mondta, az visszahozza a holtakat. A legkisebb testvér azonban nem bízott a Halálban, s jóval óvatosabb volt, annyit kért, amikor továbbindulnak, a Halál ne követhesse őt. A Halálnak nem volt, mit tenni, saját láthatatlanná tévő köpenyét adta oda.

Idővel elváltak útjaik, s a legidősebb fivér felkereste régi ellenségét, akivel az új pálcája segítségével végzett is. Ám túlságosan sokat ivott, és eldicsekedte pálcája történetét, ezért álmában elmetszették a torkát, a pálcáját ellopták. Így került az első fivér a Halál kezére.

A középső fivér hazaérve, háromszor megforgatta a Haláltól kapott követ, mire megjelent mátkája, akit korán elragadott a halál. A lány azonban bús volt, szenvedett ezen a világon, nem találta helyét az élők között. A középső fivérnek végül eszébe vette a reménytelen vágy, kioltotta önnön életét. Így került a második fivér is a Halál kezére.

A legkisebb fiú nyomára azonban sehogy sem akadt a Halál, ő békében megöregedett. Köpenyét a fiára hagyta, barátként várta a Halált. A történetben felfedezhetők a párhuzamok a három fivér és a regény kulcsszereplői között: a bosszúszomjas idősebb fivér Tom Denem, akiből később Voldemort Nagyúr válik, saját pálcájának zavaros háttere miatt kell meghaljon; a szerelméhez végsőkéig hűséges, ám szenvedő fivér, Perselus Piton lenyomata, míg a szerény, konfliktuskerülő, a köpenyt örökségként kezelő fivér Harry Pottert idézi.

A mese három fivére szépen illeszkedik a megnevezettekhez. Annyi az eltérés, hogy Perselus Piton soha nem birtokolja a Feltámadás Kövét, annak ellenére, hogy mindent megadna, hogy viszontláthassa a szeretett lányt (akár a lány patrónusa formájában). Ezzel szemben Harry nemcsak a Láthatatlanná Tévő Köpeny, de a Feltámadás Kövének

tulajdonosa is. Ilyen módon szerepe hangsúlyossá válik, hiszen a regény végén Harry rövid időre ténylegesen a Pálcák Ura lesz – ennek ellenére a három erekle között csak az apjától örökölt Köpenyt tartja meg.

A Feltámadás Kövének a körhöz fűződő viszonya a hetedik könyv zárójeleneteiben bontakozik ki. Az *Ott nyílok, ahol zárul* véset a cikeszen egyaránt utal a regényciklus egységére, a történetbeli lezárásra és magára a körre mint ciklusra. *“A cikesz két felében pihent a megrepedt fekete kő. A Feltámadás Köve a Pálcák Urát jelképező függőleges vonal mentén repedt el. Jól kivehető volt rajta a köpenyre illetve a kőre utaló háromszög és kör.”* (Harry Potter és a Halál Ereklői, 519)

Meglátásaim szerint, figyelembe véve a fent leírtakat, a regényben szereplő kör tudatosan van beépítve a regénybe. A regény következetesen követi a körkörös, szinte labirintikus sémát, amelynek a közepén a főhősnek a megvilágosodás pillanatát a Feltámadás Kövének megidézése hozza el. Egy kör bezárul, de egy újabb megnyílik.

2.2. A Bölcsek Köve

Bár nincs konkrét leírása a könyvben, a Bölcsek Köve nehéz tárgyként jelenik meg:

“A puszta tükörképét pillantotta meg: sápadt arcát, félelemtől csillogó szemeit. Egy másodperccel később azonban tükörképe elmosolyodott – majd a zsebébe dugta a kezét, és előhúzott belőle egy vérvörös követ. Azt megmutatta Harrynek, aztán ismét zsebre tette – s abban a szempillantásban Harry érezte, egy nehéz tárgy csusszan az igazi zsebébe.”

(Harry Potter és a Bölcsek Köve, 116)

A Bölcsek Kövének kérdése az alkímiában is különleges képességekkel ruházza fel birtoklóját. A regényben úgy jelenik meg mint Voldemort Nagyúr alternatív életerőforrása: *“Az elmúlt hetekben erőre kaptam az egyszarvú vérétől... magad is láttad, mikor a hűséges Mógus megitta helyettem az erdőben. Ha pedig megszerzem az életelixírt, végre saját testet teremthetek magamnak...”* (Harry Potter és a Bölcsek köve, 116)

A Bölcsek Kövének szakrális szerepe ebben az esetben az életet adó elixír, amelynek azonban számos más jelentése is van. J.C. Cîrlot a Bölcsek Kövét úgy azonosítja, mint az ellentétek összekötőjét, a tudatos beépülését a tudatalatti, feminin oldalba (1990:314). Így bár nem tudjuk, hogy köralakú-e, a Bölcsek Köve a jin-jangot idézi és mindenképp a kör szimbolikáját támasztja alá.

A regényben megemlítik azt is, hogy az unikornis annyira tiszta állat, hogy a vérét inni súlyos következményekkel jár. Átmenetileg Voldemort-nak is életerőt kölcsönöz, hosszú távon azonban nem felel meg a Nagyúr elvárásainak, ezért keresi olyan megszállottan a Bölcsek Kövét:

“– [...] szörnyű gáztett lemeszárolni egy unikornist – mondta Firenze. – Csak az tesz ilyet, akinek nincs vesztenivalója. Az egyszarvú vére életben tartja a halandót, bármily gyenge... de szörnyű áron.” (Harry Potter és a Bölcsek Köve, 102)

Az első kötetben kiemelt szerep jut a kőnek, szimbolikus és szó szerinti értelemben is, birtoklóját különleges hatalommal ruházza fel. A Bölcsek Kövének és a Feltámadás Kövének nemcsak a neveikben fellelhető kő a közös pontja, de az élethez fűződő viszonyuk is: előbbi – ahogyan a regény is említi – Nicolas Flamel alkímiai tevékenységének következtében kínál és ad örök életet, míg utóbbi ősi varázsereje visszaszólítja a holtakat az élők világába. A kettejük kapcsolatában megfigyelhető az élet hamis ábrándjának a képe, és hogy a halál kicselezhető, bele lehet avatkozni az Élet rendjébe, harmóniájába. A két tárgy sorsáról már tudjuk, létezésük felborította az egyensúlyt, és nem váltották be a hozzá fűzött reményeket. A regény egyik tanulsága így az lesz, hogy az ember nem szólhat bele a természet rendjébe, el kell fogadnia a visszavonhatatlant.

2.3. Aranycikesz

Az aranycikesz a *Harry Potter* könyvek egyik kiemelkedő tárgya, egyben a főhős életében is kulcsszerepet játszik. A kviddics sajátos játékelemének több mágikus képessége is fellelhető a regényben, fontos a cselekmények kibontakozásában.

A kviddics jelentős Harry életében (például a Bölcsek Kövének és a Magyar Mennydörgő aranytojásának megszerzésében) és Roxfort házainak történetében is. A hagyományosan minden évben megrendezett kviddicskupa alapját képezi a házak versengésének is. A varázslók sportja közösségi élménnyé válik a drukkolás által, de helyszíne is a házak közti konfliktusnak (Mardekár versus Griffendél).

A cikesz leírása igen gazdag a regényekben:

“– Ez itt az aranycikesz – magyarázta Wood –, a legfontosabb valamennyi labda közül. Nagyon nehéz elkapni, mert igen fürge, és alig látszik. A fogónak az a feladata, hogy megszerezze. Ide-oda kell röpködnöd a hajtók, a terelők, a gurkók és a kvaff között, hogy megelőzd az ellenfél fogóját. Amelyik fogó megkaparintja a cikeszt, annak a csapata plusz százötven pontot kap, vagyis szinte biztosan győz.” (Harry Potter és a Bölcsek Köve, 67)

A fent látható idézetből logikusan következtethetünk arra, hogy a cikesz nem véletlenül gömb alakú, így a kör alakja itt is felrejlík. A regényciklus végén a cikesz egy igen fontos jellemzője hangzik el, a testemlék-örzés képessége:

“– Azért, mert a cikeszek testemlék-örzők. [...]

– A cikeszt a felbocsátása előtt senki nem érinti meg puszta kézzel. Még a készítője is kesztyűben dolgozik. A labda olyan bűbájt hordoz, amely képessé teszi annak a személynek az azonosítására, aki először megfogta – vitás esetekben így bizonyítékkal tud szolgálni.” (Harry Potter és a Halál Ereklýei, 98)

Ilyen módon nemcsak a cikesz testemlék-őrző mivolta hangsúlyos, hanem, hogy eldőlhessen a meccs kimenetele – átvitt értelemben a Voldemort Nagyúr elleni harc –, a fogó személye kikerülhetetlen. Tehát a cikesz egy kör elindításához és lezárásához egyaránt szükséges. Ezáltal egyszerre jelenik meg a ciklikusság és a kör fogalma is.

Magának a cikesznek a konkrét mibenlétén és szerepén túl szimbolikus jelentéstartalma is van: az arany, szárnyaló labda, amely annyira értékes, hogy rajta áll a küzdelem sorsa – maga Harry Potter. A Dumbledore végakaratóban elhangzottak erre a párhuzamra való tudatos utalás. “– *Harry James Potterre – olvasta hangosan, s Harry gyomra görcsbe rándult a hirtelen izgalomtól – azt a cikeszt hagyom, amit első roxfordi kviddicsmérkőzésén elkapott. Emlékeztesse rá, hogy a kitartás és az ügyesség elnyeri méltó jutalmát.*” (Harry Potter és a Halál Erekllyei, 97).

Az aranycikesz elkapásának, megszerzésének kulcsszerepe van a kviddicsmeccs eredményének lezárásában, innen a párhuzam a cikesz és a főhős között. Az sem véletlen, hogy Harry szerepe a Griffendél-ház kviddics-csapatában a fogóé, akinek ügyessége, éles szeme és gyorsasága hozza csapatának a sokat érő pontokat. Ilyen értelemben tehát a regényt záró roxfordi csatát és végkimenetelét előrevetítve Harry első meccse szimbolikus, már az elején ott a végkifejlet is: “Ott nyílok, ahol zárul” – testemlék-őrző, tehát meg kell csókolja, a labda pedig tudni fogja, ki ő. Harry, a *Kiválasztott* fogja a végső csatában legyőzni a gonoszt. A rossz, ördögi erők, akadályok is kellenek ahhoz, hogy ki tudja járni ezt az utat, amelynek ő maga is része.

2.4. A kígyó

A kígyó a *Harry Potter*ben hangsúlyos szerepet kap, jelenléte a kört és a ciklikusságot igazolja. Elsősorban két nagy alak jelenik meg a regényben, akik szoros összefüggésben vannak a kígyókkal: a házának nevet adó Mardekár Malazár, valamint az őt példaképnek tekintő Tom Denem, később Voldemort Nagyúr. Másodsorban a kígyó alakja köré épül fel a regény egyik ciklusa: a *Bölcsek Kövében* Harry az állatkertben véletlenül nemcsak beszél vele, de szabadon is enged egy brazil boát, míg az utolsó kötetben a Nagini megölésével Voldemort Nagyúr immár teljesen sebezhetővé – *halandóvá* – válik. A regény során ugyanakkor többször is felbukkan a kígyó, például a párszaszájúság jelenségében (erre csupán Mardekár Malazár, Voldemort Nagyúr és Harry Potter képes), a Baziliszkusz alakjában és kígyóméregként.

Maga a Baziliszkusz is – mesebeli, mitikus lényként – dermesztő képességekkel rendelkezik: pillantása azonnali halált okoz. Harry legyőzi őt a Titkok Kamrájában a főnixmadár Fawkes, Griffendél Godrik kardjának és a Teszlek Süveg segítségével. Tette szimbolikus, hiszen előrevetíti Mardekár Malazár és Griffendél Godrik utódainak összecsapását és végkifejletét.

A regényben egy másik nagyon fontos kígyószimbólumot is felfedezhetünk Perselus Piton (Severus Snape) személyében. Piton eponim hős, neve fontos üzenetet hordoz, hiszen utal a Mardekárhoz fűződő viszonyára, azonban nem illik bele a sötét oldal ideológiájába.

Harry nem véletlenül válik párszaszájúvá, annak ellenére, hogy ő maga nem utódja Mardekár Malazárnak. Azzal, hogy a Sötét Nagyúr gyilkos szándékkal ráemelte pálcáját Harryre, a sebesülésével magából is adott egy darabot. Ilyen

módon kialakult egy sajátos jin-jang szimbólum, hiszen így kölcsönösen hozzáférésük lesz egymáshoz: Harry sebhelye egyfajta kapcsolatot képez Voldemorttal. Azt nem tudni a regény epilógusából, hogy a párszaszájúságra ugyanúgy képes marad-e Voldemort halála után, de tény, hogy ebbéli képességét ösztönösen vette át.

Fontos készség, mert így Harry képes kijárni azt az utat, amely végül a győzelméhez vezet. A regények során Harryben is sok kétely felmerül saját magával kapcsolatban arról, hogy egyé vált volna-e a Sötét Nagyúrral ezáltal, de a döntései és az elvei ennek az ellenkezőjét mutatják. A tény, hogy Harrynek egyszerre kell kint és bent megküzdenie a Nagyúrral, a két konfliktust közelebb hozza, így árnyaltabb képet ad a főhősről. Érdekes, hogy bár Harryt hosszan kíséri és kínozza ez a kapcsolat, Voldemortra sem érzelmileg, sem értelmileg nem hat. Voldemort nem képes szembenézni a külső és belső konfliktusaival, így tud Harry diadalt aratni.

III. Ciklikusság

A *Harry Potter* regényciklus zsenialitása az aprólékosan kidolgozott részletek egységes jelentéssé olvadásában rejlik. A ciklikusság az a szövet, amely ezt átfonja, és megteremti a regények értelmét. A ciklikusság több szinten is megjelenik a *Harry Potter*ben.

3.1. A generációk

A ciklikusságot a legtisztábban a generációk váltakozása foglalja magába. A körforgás, az apáról fiúra, anyáról lányára szálló örökség azt feltételezhetné, hogy a szereplőknek nincs esélyük kibújni a rájuk szabott sors alól, viszont a regények ezt nagyon sok esetben megcáfolják. Ilyen módon a predesztináció elmélete Rowling regényeiben megbukni látszik. A szereplőket és életüket saját döntéseik határozzák meg, ezáltal belépnek, vagy lezárnak egy ciklust.

3.1.1. A Potter-család

A történesek középpontjában Harry, a Potter család árván maradt sarja áll, belőle indul ki minden, a történet az ő győzelmével teljesedik ki. A cikeszen található felirat “Ott nyílok, ahol zárul” szintén rá utal, Dumbledore ebből indít, amikor a gonosz ellen küzd. Dumbledore tisztában van vele, hogy a Voldemort elleni győzelem kulcsa Harry, ezért próbálja támogatni és védeni a fiút. Harry mint főhős nem egyedül áll ki a megpróbáltatásokkal szemben, több titkos és nyilvános kör is mellé áll, mint például a Főnix Rendje, Dumbledore Serege, a Griffendél kviddicscsapata, Roxfort tanári kara, stb.

A narratív nézőpont Harry szemszögét részesíti előnyben. Ugyanakkor a főhős jellemét igazolandó, hogy emellett megjelenik a többi szereplő érzelmi háttere is, így kidomborítva a személyes és közösségi tragédiákat. A Potter családhoz szorosan kötődik a Longbottom-házaspár Bellatrix Lestrange által való brutális megkínzása, később a Weasley-család vesztesége Fred személyében. Remus Lupin és Nymphadora Tonks (később Mrs. Lupin) drámai haláljelenete is arra szolgál, hogy felelevenítse Potterék halálának hasonló körülményeit: ugyanazon célért, ugyanazon közösségért haltak meg – egy árvát bízva a keresztapa gondjaira.

A Potter-családban történt tragédia meghatározza a történet alapját és Harry személyiségét is. A Potter-tragédia megértéséhez ismernünk kell James és Lily Potter (született Evans) kapcsolatát.

Lily Evans muglicsaládba született, tehetséges boszorkány volt, akit az emberek kedveltek. Horatius Lumpsluck professzor így említi: “*Őt nem lehetett nem szeretni... a bátorságát... a humorát... szörnyű, hogy ilyen véget ért...*” (*Harry Potter és a Félvér Herceg*, 241)

James ezzel szemben Roxfortban nem aratott osztatlan sikert. Lily szimpátiájáért Pitonnal versengett, az így kapott kép árnyalja a személyiségét. Míg Pitonnal szemben való viszonya egy arrogáns, büszke fiút ír le – nem szabad eltekintenünk a tényről, hogy Pitont nagyban befolyásolta a Lily elvesztése miatt érzett fájdalom és harag –, a róla megemlékezők mindig szimpátiával gondoltak vissza rá:

“– Pontosan – folytatta McGalagony. – Black és Potter. A kis csapat két főkolomposa. Meg kell hagyni, mindkettő nagyon értelmes gyerek volt – kivételesen értelmesek. De hogy a Roxfortba azóta se járt két akkora csibész, mint ők, az is biztos” (Harry Potter és az Azkabani fogoly, 243)

“Apád és Sirius az iskola legtehetségesebb diákjai voltak” (425)

Harry így továbbviszi apja sorsát a Roxfortban, hiszen a regény során a roxforti tanárok sokszor megemlítik a kettőjük közötti hasonlóságot. Nemcsak a kviddics és a kezelhetetlen haj a közös pont, de a jellemükben fellelhető merészség, kalandvágy és az őszinteség is. Harry részben azért lesz szerethető főhős, mert a szülei halála predesztinálja a küldetését, másrészt, mert egyszerre ötvöződik benne apja merész kalandvágya és anyja kedvessége, értelme.

3.1.2. A Weasley-család

A Weasley-család testesíti talán meg a leginkább a klasszikus varázslócsaládot a varázslók társadalmában. A soktagú család Harry egyik vágyálma, többször jelenik meg a fiúban, hogy közéjük tartozhasson. Ez nagyban Mrs. Weasley-nek köszönhető, akinek anyamivoltát a fiú is tapasztalta. Az aranyvérű család szerethető és sokszínű tagjai mind fontos részét képezik a Voldemort nagyúr elleni harcnak, és ellentéte annak, amit Harry Dursley-éknel megtapasztalt.

Arthur amellet, hogy lelkesen érdeklődik a mugli tárgyak iránt, a Mágiaügyi Minisztériumban dolgozik. A Főnix Rendjének elkötelezett tagja, a családapa prototípusa. Felesége, Molly hét gyermeküket neveli, és szintén elkötelezett tagja a Főnix Rend első generációjának. A regényben elsősorban anyaként jelenik meg, befogadja Harryt, gondoskodik róla (karácsonyra Weasley-pulóvert küld neki, általában “Harry, drágám”-nak szólítja, és akárhányszor az Odúba kerül, lelkesen fogadja).

A két idősebb fivér, Bill és Charlie nem kap olyan hangsúlyos szerepet a Főnix Rendjének életében, mint a többiek. Bill, polgári nevén William a Gringottsnál dolgozott Egyiptomban, Voldemort felemelkedése után tért vissza Nagy-Britanniába. A hetedik részben elvette feleségül Harry *Trimágus Tusán* megismert francia ellenfelét, Fleur Delacourt. Charlie Weasley sárkányokkal foglalkozott Romániában, s csakúgy, mint bátyja, ő is iskolaelső és prefektus volt a Roxfortban. Percy Weasley személye igen megosztó a családban, árulása szükségszerű árnyalatot hoz be a szinte tökéletes Weasley család életébe. A Mágiaügyi Minisztérium iránt teljesen elkötelezett szereplő visszatérése a jó oldalra ellensúlyozza Peter Pettigrew (Féregfark) árulását az elsőgenerációs Főnix Rendjének tagjaival szemben.

Fred és George Weasley – akiket külön talán csak Fred halálakor említettek először – éles kontrasztot képeztek Voldemort Nagyúr felemelkedését követően. A testvérpár állandó, humoros megjegyzései színessé tették a hétköznapiakat, ezzel továbbvitték a Tekergők örökségét. Fred halála olyan mély megrendülést vált ki az olvasóból, hogy igazán érzékletessé teszi a roxforti csata veszteségeinek mibenlétét. George, akinek füle a Harry Privet Drive-ról való elhozásának estéjén megsérül, most először lesz más, mint ikertestvére, akit később elveszít.

Ron Weasley, a Harryhez legközelebb állók egyike maga is központi szerepet tölt be a regényekben. Hermionével együtt a főhős jobbkezei, ugyanakkor egyénileg is színes karakterek. Folyamatosan érződik a regény során Ron frusztrációja amiatt, hogy nem tud kibontakozni Harry, a *Kiválasztott* mellett, érződik, hogy kettejük kapcsolata feszélyezett. Ez a *Harry Potter és a Tűz Serlegében* is érzékelhető, amikor rosszul esik a fiúnak, hogy Harry – önhibáján kívül – ismét kiválasztott lett, valamint a *Harry Potter és a Halál Erekyében*, amikor elhagyja a barátait. Ennek ellenére az ő hűsége a jó ügy mellett megkérdőjelezhetetlen.

Ron párját, Hermione Grangert kora kiemelkedően intelligens boszorkányaként tartják számon, önazonossága kiviláglik a regényekben. Tagadhatatlan, hogy a kutatásai és tudása nélkül nem győzhették volna le Voldemort Nagyurát, előrelátása és bölcsessége sokszor kisegítette őket a bajból. Karaktere megjeleníti a női intuíciót, egy személyben gondviselője és tanítója barátainak. A regény során Ronhoz és Harryhez képest kevesebbet tudunk meg a belső konfliktusairól, ugyanakkor egyedi személyisége színessé és sokoldalúvá teszi őt.

Ginny Weasley több szerepben is feltűnik, de elsősorban a Weasley-k legkisebb lányaként. A bátyjai által féltett, de annál talpraesettebb lány később Harry párjaként feltűnően sok hasonlóságot mutat Harry anyjával, Lilyvel.

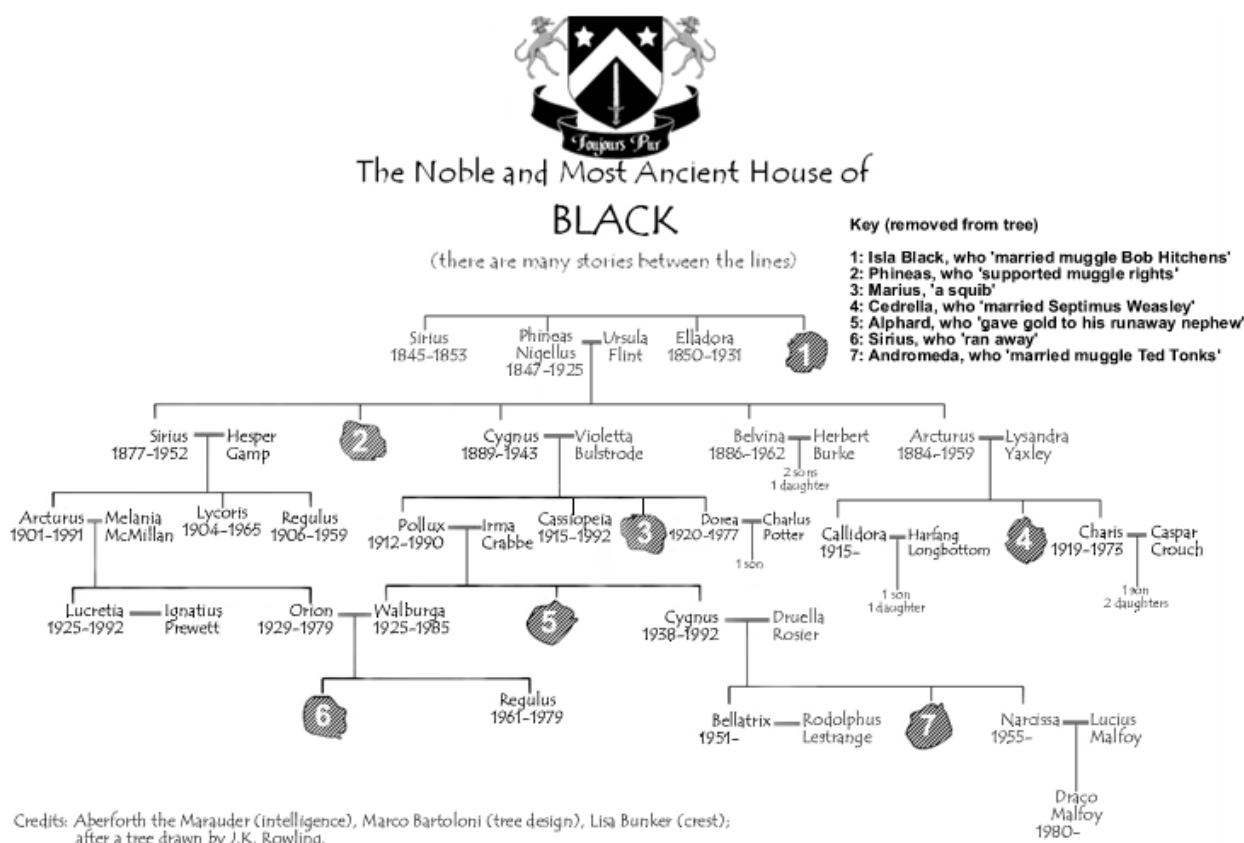
A Weasley család esetében sokkal árnyaltabb a ciklikusság, mivel őt testvéréről beszélünk. Percy például látszólag úgy jelenik meg, mint a jövőbeli Mr. Weasley, aki a Mágiaügyi Minisztériumban dolgozik, ismerősen mozog a mágusvilágban, de mindig nyitott az új dolgokra. Talán ezért hat rosszul, amikor megtagadja családját a *Harry Potter és a Főnix Rendjében*, hiszen ezáltal saját sorsát tagadja meg. A későbbi visszatérte ezen a tényen nem változtat.

Egy másik érdekes aspektusa a ciklikusságnak a Weasley-család esetében Fred és George rebellis megnyilvánulása. Bill és Charlie, ahogyan Percy is, mindig éltanulók, prefektusok voltak (közéjük sorolható Ron is), ám ők nem is fejezték be az iskolát. Azzal, hogy a Weasley Varázs Viccbolt iránti töretlen hűségükkel hátuk mögött hagyták az iskolapadot, nemcsak azt érték el, hogy Mrs. Weasley helytelenítő megjegyzéseit kellett hallgatniuk, de meg is törték a család járt útját, és a sajátjukra tértek, melyet később George egyedül folytatott.

Emellett érdekes tény, hogy az összes Weasley szoros kapcsolatban áll a kviddiccsel, játékosként vagy rajongóként. Szintén jelentőségteljes, hogy nincs olyan Weasley, aki ne került volna a Griffendélbe. Bizonyos hagyományokat követnek, míg másokat elvetnek.

3.1.3. A Black-család

Az aranyvéreire büszke Black-család több fontos szereplőt is adott a regénynek, mint Sirius Black, Narcissa Malfoy (született Black), Bellatrix Lestrange (született Black), Regulus Black, Nymphadora Tonks. Már a család neve is szuggesztív, arra utal, hogy a Sötét Oldalon vállal szerepet, ennek ellenére a fekete családban is vannak fekete bárányok.

5. ábra – A Black család címere

A Potterékhez közel álló Sirius Black szimpatikus szereplő, ő családja lázadója, ennek ellenére ugyanúgy Azkabanban raboskodik, mint maga Bellatrix. A férfi kilép a családja ciklikusságát képező mugligyűlöletből, a magas társadalmi rangra való büszkeségből.

Sirius és unokanővére, Bellatrix Lestrange között szimbolikus a párhuzam: mindkét mágus nemes, nagy múltú család sarja, amely elvárja a sötét oldalhoz való csatlakozást, döntésük az, ami megkülönbözteti őket egymástól. Ez megcáfolja a predesztináció elméletét, miszerint a sors eleve elrendeli minden ember útját, és a ciklust is megtöri. Sirius nem hajlandó beilleszkedni ebbe a családba, maga mögött hagyja a sötét felhőt, törlik is a családfáról, számkivetett lesz. Gyilkosa, Bellatrix vele ellentétben bárki másnál elkötelezettebb a Sötét Nagyúr mellett. Sirius döntésével erkölcsi győzelmet arat unokanővére felett.

Sirius tagja a Főnix Rend első generációjának, a Tekergőknek, és a családban nem megszokott módon Griffendéles. Anyja, Mrs. Black kitagadja, ezért Potterékhez megy, akik befogadják, ezáltal előrevetíti keresztfia helyzetét

is. Harry keresztapjaként óvni próbálja a fiút, azonban a rokonától, Bellatrixtól kapott halálos átka egyben Harry gyermekkorának lezárását is jelenti. Ő töri meg a ciklust, és lép ki az ördögi körből: “– Sirius bátor, okos és energikus férfi volt, s az ilyen ember számára elviselhetetlen, ha lapulnia kell, mikor veszélyben tud másokat.” (Harry Potter és a Félvér Herceg, 391)

Nymphadora Tonks azon szereplők egyike, akik a Sötét Nagyúr ellen harcolnak, így ő is a Black család kirívó tagja. Anyját kitagadták, amiért mugliszületésükhöz ment férjhez, így Tonks szintén kilép ebből a körből. Először a *Harry Potter és a Főnix Rendjében* találkozunk vele. Különleges képessége, hogy kedvére változtatni tudja külsejét. Párja Remus Lupin, a vérfarkas, fia pedig Ted Lupin. Férje és saját tragikus halála szimbolikus jellegű, leképezi Lily és James Potter halálát, ezáltal szimbolikusan elkezd egy újabb ciklust. Ezáltal Harry lesz Ted keresztapja, aki így továbbviszi Sirius örökségét is, felelősséget érez a fiú iránt.

Bellatrix Lestrange végsőkéig hűséges Voldemort Nagyúrhoz, szinte áhítatos elvakultsággal követi őt. Bár a regényekből nem derül ki, de a *Harry Potter és az Elátkozott Gyermekek*² igen, hogy gyermeke születik Voldemort Nagyúrtól, így házassága ellenére csakis Voldemort iránt tudott elköteleződni. Sötét szereplő, a regény során nem mutat olyan vonást, amely szimpatikussá tehetné az olvasó szemében. Ő a feminin gonosz, aki elvakultságában bármilyen kegyetlenségre képes: megkínozza a Longbottom házaspárt, rátámad a Weasley gyerekekre: “– Én voltam és vagyok a Sötét Nagyúr leghűségesebb szolgája! Ő maga tanított. Olyan erő birtokosává tett, amiről te, szánalmas kölyök, nem is álmodhatsz...” (Harry Potter és a Főnix Rendje, 384)

Az ő esetében a halál és a születés ciklusa árnyaltabban jelenik meg, annak ellenére, hogy a regényben csak egyszer hal meg. A Voldemort bukását követő Azkabanba való bebörtönzése, majd szabadulása szintén szimbolikus. A gonoszt valójában soha nem lehet legyőzni, csak “elaltatni”, így mindig készen kell állni újra szembenézni vele. Bellatrix fennmaradó sötét szimbólum, talán a halálfalók legpontosabb prototípusa. Ez a soha nem szűnő ciklus jelenti Bellatrix – ironikus módon – újra és újra főnixként való feltámadását.

Regulus Arcturus Black (monogramja R.A.B.), Sirius bátyja sokoldalúbb hős. Egyrészt egy olyan sötét családból érkezik, ahol halálfalónak lenni nemhogy dicsőség, ám már-már kötelesség. Regulus nemcsak Voldemort nagyurat árulja el, de a családot is azzal, hogy elloppja az igazi horcruxot, halála hőssé teszi őt. Regulus áldozata viszi véghez azt a folyamatot, mely során Harryék elkezdhetik tényleges tevékenységüket a horcruxok felkutatásában, kibillentve ezzel őket az apátia ördögi köréből.

²A *Harry Potter és az Elátkozott Gyermekek* nem képezi részét a sorozatnak, ennek cselekménye 19 évvel a roxforti csatát követően játszódik.

3.1.4. A Malfoy-család

A Malfoy-család szintén nemes família, összetett személyiségek alkotják, akik viszont nem tudnak kilépni önnön sorsuk köréből. A családfő, Lucius Malfoy az a tipikus szereplő, aki sosem tanul a hibáiból. A Nagyurat nem hűségből, hanem félelemből szolgálja, amivel Voldemort tisztában van. Minisztériumi befolyását ügyesen használja fel, de nem a Nagyúr, hanem önnön javára. Kényszerből vesz részt Voldemort küldetéseiben, érezhetően nem veszi komolyan a Nagyúr feladatait (lásd Tom Denem naplóját, amelyet oly könnyelműen dobott oda Ginnynek). A roxfordi csatát követően a család azonnal távozik, hátrahagyva az ideológiát, melyet csak látszólag képviselt.

Narcissa Malfoy ezzel szemben egy teljesen más típus, ő eleve olyan családból érkezett, ahol az elvárt ideológia megegyezik a halálfalók által képviseltekkel. Az anyaság azonban teljesen más aspektusba helyezi a prioritásait, Draco biztonságáért aggódik csupán. Ő a Harryt megmentő második anya, aki a fia iránti szeretetből hazudik Harry haláláról. Egyedül a fiáért aggódik, félelemmel kíséri Draco megbízásait. Ugyan nem fordít hátat Voldemortnak és a halálfalóknak, de nem hűségből marad velük, hanem pusztán félelemből.

Draco Malfoy szüleivel ellentétben őszintén elköteleződik a Nagyúr mellett, de kettejük viszonyába is belevegyül némi félelem. A Voldemort megbízatását élvező fiú, rettegéssel gondol arra, mi történik, ha nem sikerül teljesítenie. Dumbledore megölése helyett azonban a lefegyverzés ténye eldöntötte a viadal menetét, így Draco kulcsszerepet játszott Harry győzelmében. A pálcák szabálya szerint egy pálca akkor vált gazdát, ha elnyerik párbajban utolsó gazdájától. A Pálcák Urának Dumbledore professzor volt a gazdája, amíg Draco le nem fegyverezte. Ennek ellenére Dumbledore-t Piton ölte meg, így Voldemort joggal hitte, hogy a Pálcák Ura Pitonhoz tart (később kiderült, helytelenül). Draco úgy lett a Pálcák Urának gazdája, hogy nem is tudott róla, ezért nem is sejtette, milyen következménye lesz annak, hogy Harry lefegyverezte őt a Malfoy birtokon. Ezáltal a Pálcák Ura ismét gazdát váltott, a Harryé lett, és nem Voldemort Nagyúré, aki bár magánál tartotta a pálcát, az soha nem szolgálta őt.

A regény végén Draco maga is rájön, hogy ebben a harcban nem tud nyerni. Ennek ellenére Harryvel kölcsönösen megmentették egymás életét, ezáltal oldódik a kettejük közt levő feszültség, ám nem számolódik fel teljesen. Draco és Harry már nem ellenségek, de közelebb sem tudnak kerülni egymáshoz.

3.1.5. Tekergők

A négy barát, James Potter, Sirius Black, Remus Lupin, illetve az áruló Peter Pettigrew a Tekergők. Harryék esetében azért nem használhatjuk ezt a kifejezést, mert ahogyan a szó szemantikája is elárulja, a *tekergés* valamely ismeretlen út bejárását, felfedezését jelenti, ám Harryék esetében erre már nem kerülhet sor, mert Jamesék ezt már megtették. A következő generációknak átadott örökségük az elveik, a barátságuk és maga a Tekergők Térképe.

Ugyanakkor, a Tekergők egyben a barátok triójának, Harry-Ron-Hermione barátságának azonos struktúrájú elődje. James a vezéregyéniség, Sirius a hűséges barát, aki mindenben támogatta, Lupin pedig a megfontolt, bölcsőbb barát. A négyük iskolaéveiben kötött szövetsége és barátsága előzményként szolgál a későbbi történéseknek. Pettigrew nem tudja megállni helyét a szövetségben, árulójuk lesz, és ezzel saját magának is árt – Harry megmentette az életét, ezért az új kéz, amelyet a Nagyúr adott, nem képes megölni a jótevőjét, így saját gazdájával végez.

3.1.6. Főnix Rendje

Rubeus Hagrid, az óriás vadőr szintén kör-szereplőként könyvelhető el, hiszen szimbolikusan ő emelte át Harryt az egyik ciklusból a másikba. Az óriás hozza el a kis Harryt a Privet Drive-ra Sirius motorján, valamint az utolsó kötetben ugyanilyen módon, ugyanazon motorral viszi ki Harryt nagykorúságát követően gyermekkora gyűlölt „otthonából”, és a roxfordi csata idején, a Tiltott Rengetegben történt gyilkos átok után kezében viszi vissza a halottnak hitt fiút. Ő maga is rávilágít erre a jelentőségre:

“– Ez ugyanaz a motor? Siriusé?

– Az bizony! – mosolygott Hagrid. – Mikor a legutóbb vittelek vele, még elfértél a tenyeremen!” (Harry Potter és a Halál Erekljei, 47)

Hagridnak beavató szerepe van a fiú életében, egyfajta futárként emelve őt át előbb a gyerek-, majd a felnőttkorba.

A Főnix Rendjének alapítója, Albus Dumbledore talán a regényciklus legkérdésesebb alakja: a kortalan, nagyhatalmú varázsló olykor cinkos öregember, aki kedveli a Mindenízű Drazsét, és nyíltan kiáll Harryért bármely körülmény között, máskor pedig kegyetlen sakkmester, aki szemrebbenés nélkül feláldozná Harryt a Voldemort elleni küzdelemben. Kettős arca a hetedik könyvben, halála után jelenik meg hangsúlyosabban. A narrátor ilyen szempontból óvatosan fogalmaz, több perspektívát is megmutat Dumbledore múltjáról, de az olvasóra, és Harryre bízta ezek megítélését.

3.1.7. Dumbledore Serege

Dumbledore Seregének megalakulása a *Harry Potter és a Főnix Rendjében* történik. Harryék azért kényszerülnek erre, mert a Mágiaügyi Minisztérium tagadásából kifolyólag nem engedik a diákokat minőségi védelmi oktatásban részesülni:

“A kocsmaajtó kitárult. Egy másodpercig porral teli, széles napfénynyaláb szelte át a helyiséget – aztán a fény útját állta az ajtón betóduló csapatnyi ember. Elsőként Neville lépett be, oldalán Deannel és Lavenderrel; őket Parvati és Padma Patil követte, valamint (Harry gyomra csinált egy hátraszaltót) Cho és az egyik vihagós barátnője. Aztán jöttek a többiek: Luna Lovegood (egyedül és olyan álmódzó arccal, mintha véletlenül vetődött

volna oda), Katie Bell, Alicia Spinnet és Angelina Johnson, Colin és Dennis Creevey, Ernie Macmillan, Justin Finch-Fletchley, Hannah Abbott, egy hosszú, fonott copfos hugrabugos lány, három hollóhátas fiú, akiket Harry emlékezete szerint Anthony Goldsteinnek, Michael Cornernek és Terry Bootnak hívtak; utánuk Ginny lépett be, szorosan a sarkában egy magas, sovány, szőke hajú és pisze orrú fiúval, akiben Harry a Hugrabug kviddicscsapatának egyik tagját vélte felismerni. A sort Fred, George és Lee Jordan zárták – mindhárman csodabazárbeli árukkal megtömött, nagy papírtáskákkal érkeztek.” (Harry Potter és a Főnix Rendje, 163)

A Dumbledore Seregének keresztelt mozgalom iránt bőven akadtak érdeklődők. Dumbledore Seregének több szempontból is kiemelkedő szerep jutott, főleg a roxforti csatában és az azt megelőző periódusban. Kiemelkedő alakjai Neville Longbottom, Luna Lovegood, Ginny Weasley, a Weasley-ikrek. Ez a társaság képezi a Főnix Rendjének következő generációját. Az alaptagok szorosan kapcsolódnak a Főnix Rendjének tagjaihoz, lévén, hogy rokoni, baráti kapcsolatban állnak egymással. Dumbledore Seregének neve is sokatmondó, hiszen Dumbledore fogja össze és alkot egységet azokból az elemekből, amelyek elengedhetetlenek a jó győzelméhez. Dumbledore a kör külső és belső vonala, egyszerre kívülálló és beavatott.

Neville Longbottom, azonkívül, hogy a Főnix Rend tagja, azért válik különlegessé a regényben, mert ő is lehetett volna a Kiválasztott. A Harry sorsát eldöntő jóslat arra a gyerekre vonatkozott, aki július végén születik, csakúgy, mint Neville:

“– Közeledik az Egyetlen, aki diadalmaskodhat a Sötét Nagyúr fölött... azoknak születik, akik háromszor dacoltak vele, s a hetedik hónap halála szüli őt... A Sötét Nagyúr egyenrangúként jelöli meg, de benne olyan erő lakik, amit a Sötét Nagyúr nem ismer. És egyikük meghal a másik keze által, mert nem élhet az egyik, míg él a másik...” (Harry Potter és a Főnix Rendje, 398)

A jóslat második része azonban kitér arra, hogy Voldemort egyenrangúként jelöli meg Harryt, aki szintén félvér, mint ő. Neville így nem lett kiválasztott, azonban fontos szerep jutott neki – ő ölte meg Voldemort egyik utolsó horcruxát, Naginit, a kígyót. Mivel megjelent neki Griffendél Godrik kardja, amely csak az arra érdemeseknek mutatja meg magát, Neville igazi Griffendélesként részese lett a végső diadalnak.

Neville szintén fontos eleme a körnek, úgy Dumbledore Seregében való részvételének következtében, mint a Harryékkal való szoros baráti kapcsolata révén. Segíti a jó ügyet, mindeközben egyéni fejlődésutat jár be, az első könyvben megismert félénk fiúból a regény végére bátor hős lesz, ezzel lezárja saját ciklusát.

3.2. Visszatérő szerkezeti elemek

3.2.1. Ciklikusság az időben

A ciklikusság egyik legnyilvánvalóbb eleme az ismétlődő struktúrájú iskolaévek. A regények felépítése is eszerint történik: rendszerint megmutatja Harry kínzásként megélt nyári vakációit, az örömteli (sokszor kalandos) viszontlátást a barátaival, a tankönyvek beszerzését jelentő kirándulást az Abszol Úton, majd a vonatutat (kivéve a második könyvben). A vonatutat követően részt vesznek a roxforti besoroláson (a Teszlek Süveg jellegzetes, évente változó dalának meghallgatása után), vacsoráznak, majd elvonulnak a hálókörzeteikbe. Így kezdődik a félév, mely során akad egy halványan kirajzolódó rejtély, amelyhez szépen lassan összegyűlnek az információk (jellemzően, miután Hermione eltűnt a könyvtárban), hogy a tanév végén Harrynek és barátainak szembe kelljen néznie valamilyen módon Voldemort Nagyúrral.

A kivételt a hetedik könyv képezi, amikor Harryék megtörik a ciklust, nem térnek vissza Roxfortba. A horcruxok keresésére indulnak, megszakítják a “bűvös kört”, ezzel jelzik felnőtté válásukat. Ahogy az első fejezetben említettem, a negyedik könyvben Harry labirintusba való bejutása egy végpont, amely egyben új kezdet is, szintén a körre és a ciklikusságra utal.

3.2.2. Visszatérő dátumok

Halloween estéje – október 31. különösen hangsúlyos szerepet kap a regényben – ezen az estén végzett ugyanis Voldemort Nagyúr a Potter-házaspárral. Október 31. ugyanakkor az évnek az a periódusa, amikor a legvékonyabb a határ a túlvilág és a halandók világa közt. Ez a jelenség több ízben is megjelenik a regényben: a Priori Incantatem során, amikor Voldemort Nagyúr pálcája megismeri a testvérét és visszaidézi az utolsó bűbájokat, megmutatva a gyilkosság áldozatait; Sirius Black halálakor az átesés a függönyön, valamint Harry szeretteinek megjelenése a Feltámadás Kövének háromszori megfordítását követően.

Július 31. a regény érdekessége: mind Harry Potter, mind Neville Longbottom születésnapja. A regényben szereplő Kiválasztottra vonatkozó jóslat is utal erre. Ugyanakkor ez a dátum egybeesik a szerző, J. K. Rowling születésnapjával is.

Örökké, azaz Always – a regény ciklikussága szempontjából érdemes megjegyezni, hogy van egy soha be nem záródó köre. Perselus Piton Lily Potter iránt érzett szerelme, az Elveszett Hős motivációja, tetteinek miéértje. Egy Dumbledore-ral való beszélgetése során az idős varázsló kérdésére, hogy “Még mindig [szereti-e őt]...?” Piton válasza: “Örökké”.

Ez az ikonikus mondat nemcsak a rajongók kedvence, de egy soha véget nem érő körszimbólumot is felmutat a regényen belül, hiszen Piton Lilyért érzett töretlen hűsége átszövi a cselekmények bonyolult ok-okozat hálóját.

1998 fontos dátum, mert a regény cselekménye szerinti Roxfort csatájának megfelelő év, ugyanakkor az Amerikai Egyesült Államokban ebben az esztendőben került kiadásra a regényciklus első kötete. Ugyan a brit kiadás egy évvel hamarabb, 1997-ben jelent meg, érdekes, hogy akkor adták ki az első könyvet, amikor a regény zárójelenete, a Második Nagy Varázslóháború a roxfordi csatával bezárult.

3.2.3. Visszatérő helyek

3.2.3.1 King's Cross

A King's Cross pályaudvar nemcsak a regénybeli tizenegy éves Harry számára bír jelentőséggel, hanem a regény genézisét is érinti, hiszen az íróval készített interjú során kiderült, amikor elkezdte a regény írását, a King's Cross ihlette. Amíg várakozott, és utazott, felmerült benne a gondolat, hogy egy varázslóvilágba készülő kisfiúról írjon.

Talán ezért kezdődik minden iskolai év a King's Cross pályaudvaron, átmenetet képezve a muglik és a varázslók világa közt. Maga a regény zárójelenete, epilógusa is itt játszódik, ahol Harry immár iskolás gyermekei izgatottan készülődnek Roxfortba. Egyikük, Albus Perselus aggályait fejezi ki, melyik házba fogja sorolni a Teszlek Süveg, így a ciklikusság kérdésében ismét érdekes és releváns jelenetet látunk: Harry biztosítja fiát, bármelyik házba is kerül, nem muszáj a generációkon át ismétlődő sémát kövesse, azaz nem muszáj Griffendéles legyen. Ez azért fontos, mert ezzel az "elengedéssel" együtt, bár megemlíti, hogy találkozik a tekintete Draco Malfoyéval, nem alakul ki ellenségeskedés köztük. Ez a megértés és békés semlegesség megelőzi egy új konfliktusos ciklus kialakulását, kilépnek az ördögi körből.

3.2.3.2. Godric's Hollow

A regény történetének egyik legjelentősebb mágikus faluja, Godric's Hollow szintén fontos szerepet játszik a regény ciklikusságának vizsgálatában is. Bár a regény a Privet Drive-on kezdődik, Dumbledore és McGalagony felbukkanásának előzménye a Godric's Hollow-i Potter-tragédia.

Harry maga is felismeri a falu jelentőségét ciklikusság szempontjából: *"...ugyanis nem csak azért vágyott Godric's Hollow-ba, mert fel akarta keresni szülei sírját, hanem azért is, mert volt egy olyan megindokolhatatlan, de igen határozott érzése, hogy az a hely fontos információkat tartogat a számára."* (Harry Potter és a Halál Erekyei, 77)

Godric's Hollow története a könyvben úgy jelenik meg, mint egy elvonulási lehetőség a máguscsaládok számára a muglik világa elől. Ahogyan a *Harry Potter és a Halál Erekyei*ben is kiderül, Dumbledore családja is innen származik, ahogyan Harry nagyszülei, Potterék is. Ilyen módon ez a fajta összefüggés kapocsként működik a máguscsaládoknál, egy nagy ciklikus kört mutat a mágusok generációi között.

3.2.3.3. Roxfort

Roxfort Varázsló- és Boszorkányképző Szakiskola (Hogwarts) a regény világában vitathatatlanul kiemelkedő helyet foglal el. A kastély a regényben a következő mágusnemzedék nevelésében kiemelt helyet kap, egyben erődként is szolgál a sötét oldallal szemben. Erre tökéletes példa a hetedik könyvben Dumbledore halálát követően a halálfalók sikertelen “betörési” kísérletei. A kastély ősi mágiával átitatott légkörét áthatja a folyamatos körforgás, amely a regényben a rendet jelenti. Ennek a rendnek a fenntartója Dumbledore, aki távol tartja a Káoszt (halálfalók, Voldemort, dementorok), és gondoskodik a diákok biztonságáról is.

6. ábra - Roxfort címere

Roxfort házainak elhelyezkedése szintén a ciklikusságot tükrözi. A négy ház együtt a teljességet jelenti, lehetőséget nyújt minden varázslótanoncnak beilleszkedni, megtalálni a helyét. A Roxfort alapítóinak története többször is felbukkan a Teszlek Süveg előadásában:

*“Új koromban – eltelt már vagy ezer év azóta –,
Élt e földön négy nagy mágus; róluk szól e nóta.
Hősi lelkű Griffendél, kit tágas sík nevelt;
Szép Hollóhát – ifjúsága zord hegyek közt telt;
Szelíd szívű Hugarbug, kies völgyek lánya;
S ravasz Mardekár – hazája erdők ingoványa.
Kell egy mágus-tanház – vélte a hőskor négy bölcse.
A Roxfort lett közös álmuk s munkájuk gyümölcse.
Kezdetektől volt egy külön háza mind a négynek,
Hiszen ki-ki más-más virtust tartott fő erénynek.
Bátor szívű ifjak gyültek Griffendél köré.
Hollóhát az észet helyezte mindenek, fölé.
A szorgosokhoz húzott mindig jó Hugarbug szíve.
S a becsvágyók közül került ki Mardekár sok híve.
Egy kérdésre kereste még a négy bölcs a választ:
Holtuk után az ifjaknak házat vajh ki választ?
Griffendél fejéhez kapott, levett róla engem;
észt töltött belém a négy, s ím Teszlek Süveg lettem.
Húzzatok hát fületekre, ne tátsátok szátok!
Megtudjátok menten, melyik ház illik hozzátok!
(Harry Potter és a Tűz Serlege, 113)*

A négy személyiség/elv alkotja a teljességet. A házak színválasztása sem véletlen, hiszen a Griffendél vörös-arany, a Hugarbug sárga és fekete, a Hollóház kék-bronz, míg Mardekár színe a zöld-ezüst. A négy mágus különböző elveket és személyiségtípusok képviselőit tartotta fontosnak: Griffendél a bátrakat, Mardekár az ambíciózusokat, Hollóház az észet részesítette előnyben, míg Hugarbug a jámborokat. Az egyensúlyhoz szükség van mind a négyre, másképp felborul a harmónia. A kör így ennek a harmóniának a leképezése. Ugyanakkor maga Voldemort is kötődött Roxforthoz, ezért horcruxainak hármát az alapítóktól megmaradt relikviákból választott ki: Mardekár Malazár medálját, Hollóházi Helga diadémját, Hugarbug Helga kelyhét –Griffendél Godrik értelemszerűen nem állt közel Denemhez.

A kastély birtokán levő Tiltott Rengeteg mitologikus jelentéstartalmán túl szintén fontos szerepet játszik a regény ciklikusságának vizsgálatában. Klasszikus értelmezésben az erdő a titokzatosságot, beavatást, belső utat jelöli. A Tiltott Rengeteg Harry minden roxforti próbatételénél megjelenik: az első könyvben az unikornis nyomának kutatásakor, a *Harry Potter és a Titkok Kamrájában* Aragoggal, az óriáspókkal való találkozásakor, a *Harry Potter és az Azkabani Fogoly* esetében a dementorokat elűző jelenetben. Ezt követően szintén a Tiltott Rengetegben mutatja meg Hagrid Harrynek a sárkányokat, mint első próbát a *Harry Potter és a Tűz Serlegében*, majd az ezt követő könyvben itt játsszák ki Harryék Umbridge-ot, akit elhurcolnak a kentaurok. A *Harry Potter és a Félvér Hercegből* Harry szerencséje Lumpsluck professzorral Aragog temetésén esik, ezután megtudja, hogy Voldemort hét darabra szaggatva lelkét hét horcruxot csinált. A horcruxok olyan tárgyak, élőlények, amelybe a varázsló vagy boszorkány a lelke egy darabját teheti, ám ennek feltétele a felszabdalás – gyilkosság elkövetésével. A regényciklus utolsó kötetében a Tiltott Rengeteg immár a fejlődéstörténet lezárásának helyszínévé szolgál: a Roxfortba visszatérő Harry, amint megértette, ahhoz, hogy le tudják győzni Voldemortot, meg kell halnia, elindul a Tiltott Rengetegbe. Itt a Feltámadás Köve által találkozik halott szeretteivel és szembenéz sorsával. Az, hogy kilép – még ha Hagrid karjaiban is – a Tiltott Rengetegből, azt jelenti, hogy beteljesítette sorsát, bezárult egy kör.

A Nagyterem ugyanígy jelentős helyet kap a regényben, az időjárásnak megfelelő mágikus mennyezet csodáján túl rituális szerepet lát el Roxfort életében. Közösségi tér, ahol a négy ház tanulói és a tanárok együtt étkeznek. Megannyi funkciót lát el, például az utolsó könyvön kívül mindegyikben előfordul, a Teszlek Süveg által való házakba történő beosztás helyszíne is. A besorolás elsősorban az új diákok számára jelentős, azonban megerősíti a tanulók kastélybeli identitását, összekovácsolja őket. Nem véletlen, hogy Dumbledore haláláig az igazgató minden évben a Nagyteremben kezdte és zárta az évet a szokásos beszédekkel. A Nagyterem a regény során táncparkettként is szolgál.

Az olvasó éles kontrasztot fedezhet fel Harry első találkozása a Nagyteremmel, és az utolsó, a roxforti csata előtti leírása között:

“Harry álmában sem látott még ehhez foghatóan különös és káprázatos helyiséget. A termet több ezer gyertya világította meg, melyek a levegőben lebegtek, négy hosszú asztal fölött. Az asztalokat csillogó aranytányérok és serlegekkel terítették, s már ott ültek mellettük a felsőbbévesek. A terem végében egy ötödik asztal állt, a többire

merőlegesen, ott foglalt helyet a tanári kar. McGalagony professzor ez utóbbi felé vezette a gólyákat, s úgy sorakoztatta fel őket, hogy a tanároknak hátat fordítva szembenézzenek diáktársaikkal. [...] A magasban csillagokkal pöttyözött, bársonyos, fekete eget pillantott meg.

– Elvárásolták, hogy úgy nézzen ki, mint az égbolt – suttogta Hermione. – A Roxfort történetében olvastam róla.”
(*Harry Potter és a Bölcsek köve*, 46)

“A nagyterem bűvös mennyezete sötét volt, és csillagok pöttyözték. Alatta, a házak négy hosszú asztalánál kócos diákok sokasága zsúfolódott össze – sokan utazóköpenyt, mások hálóköntöst viseltek, s itt-ott felderengtek az iskolai kísértetek gyöngyszínű alakjai. Minden szem, élőké és holtaké egyaránt, McGalagony professzorra szegeződött, aki a terem végében emelkedő pódiumról beszélt az összegyültekhez. Mögötte ott sorakozott a többi tanár, köztük Firenze, az aranysárga kentaur, valamint a Főnix Rendjének odasereglett tagjai.” (*Harry Potter és a Halál Ereklýei*, 456)

Észrevehető, hogy a fenti két idézetben ugyanaz a terem máshogy jelenik meg. Előbbiben az elsőéves, muglivilágból kikerülő Harryre csodaként hat a plafonon levő elvárásolt égbolt, a terem hangulata. Az ostrom előtti állapotban levő Nagyterem hasonlóan jelenik meg, de már nem csodálatos, inkább apokaliptikus. A Nagyterem két állapota Harry érettségét tükrözi: annak ellenére, hogy a plafon megőrzi mágikus hatását, csak úgy, mint Harry, kész átalakulni a szükséges helyzethez.

Ezzel szemben Roxfort egy jóval kevésbé látogatott szobája a Titkok Kamrája. Ez a terem még Roxfort alapításához kötődik, Mardekár Malazár örökségeként:

“A legenda úgy szól, hogy Mardekár lezárta a Titkok Kamráját, s kikötötte, hogy azt csak az ő méltó utódja nyithatja ki. Ez az utód - állítólag - feltárja majd a Titkok Kamráját, és az ott rejtőző borzalmat szabadjára engedve megtisztítja az iskolát mindazoktól, akik nem méltók rá, hogy mágiát tanuljanak.” (*Harry Potter és a Titkok Kamrája*, 110)

A fent említett borzalom egy baziliszkusz, azaz halálos tekintetű kígyó. A baziliszkusz fogával két fontos horcruxot is elpusztítottak: Ron és Hermione közösen Hugarbug Helga kelyhét a *Harry Potter és a Halál Ereklýei*ben, míg Harry Denem naplóját a *Harry Potter és a Titkok Kamrája*ban. Ilyen módon ismét egy kör zárult be, hiszen az ottani gonosz legyőzésével a helyiség jó jelentést kapott. Az, hogy Mardekár utódjának egy lélekdarabját Mardekár állata által pusztítják el, nem kis iróniát hordoz magában.

3.2.3.4. Privet Drive 4.

A Privet Drive 4. kétségkívül a regények olyan helyszíne, mely kikerülhetetlen az összmű ciklikusságának vizsgálatakor. Minden kötet a Privet Drive-on kezdődik. Innen indul a cselekmény Dursleyék átlagos hétköznapijainak bemutatásával, amelybe berobban a mágusvilág a lépcsőn hagyott, sebhelyes homlokú csecsemővel. A Little Whingingben található Privet Drive teljesen angol középosztálybeliek által lakott utca, kiemelten *átlagos*. Harry itt tölti első tizenegy évét, legkisebb problémája az átlagosság, inkább Dursleyék kiállhatatlan bánásmódja bántja. Vernon és Petunia Dursley irtóznak mindattól, ami – az általuk használt szóval – *abnormális*, és ez ellen próbálnak tenni.

Harry a muglikörnyezetből kerül át a varázsvilágba, ezáltal érződik az átmenet a két dimenzió között, és a főhős attitűdje is a két síkot illetően. Alapvetően a Privet Drive-ra való visszatérés egy labirintusszerű mintát ad Harry fejlődéstörténetében, melynek közepén a kölcsönös megértés, elfogadás és tisztelet található. A folyamatos konfliktusok, amelyek gyermekkorát hosszan kísérik nemcsak varázsló mivoltából fakadtak, hanem Petunia néni és Harry édesanyja, Lily kapcsolatából is. Lily azzal, hogy a Roxfort Varázsló- és Boszorkányképző Szakiskola tanulója lehetett, Petunia néniből féltékenységet és tehetetlenséget váltott ki. A nő ezután igyekezett a lehető *legátlagosabban* kialakítani az életét: hozzámert Vernon Dursleyhez, megszületett Dudley nevű fiúk, minden tökéletesnek ígérkezett. Az, hogy Lily halála után be kellett fogadja az ismeretlen, szülei miatt megvetett fiút, egy hosszú, szembesülésekkel, felháborodásokkal és félelemmel teli időszakot indított el saját és családja életében. A regény utolsó kötetében ezzel szemben a búcsúzásnál már nem idegenkedik unokaöccse világától. Egyenlő felekként, tisztelettel válnak el egymástól. Ezáltal a Privet Drive 4. szám alatt található ház feloldozást nyer *pokoli* jelzője alól, és Harry készen áll belépni a felnőttkorba.

A háznak egy másik szerepe is volt: védelemként szolgált a főhősnek, hiszen Dumbledore magyarázata szerint Lily varázslata annyira erősnek bizonyult, hogy Voldemort nem tudta megközelíteni Harryt, amíg ő azt a házat tartotta otthonának. Annak ellenére, hogy a gyermekora nem telt boldogságban, Harry megbékélve néz vissza rá.

A ciklikusság a fentiek tükrében megjelenik a lépcső alatti gardrób esetében is, melyben Harry a regény elején kénytelen volt lakni, az utolsó kötetben is visszaköszön, mintegy búcsúként. Az indulás pillanatához közel Harry tesz egy utolsó utat a házban felelevenítve szomorú gyermekkorát: *– És nézd csak, Hedvig... – Kitárta a lépcső alatti gardrób ajtaját. – Régen itt aludtam! Akkor még nem ismertük egymást... Úristen, nem is emlékeztem rá, hogy ez ilyen kicsi...* (Harry Potter és a Halál Ereklýéi, 36) Ezáltal az olvasó is azt érzi, a kör bezárult.

3.3. A Hős útja

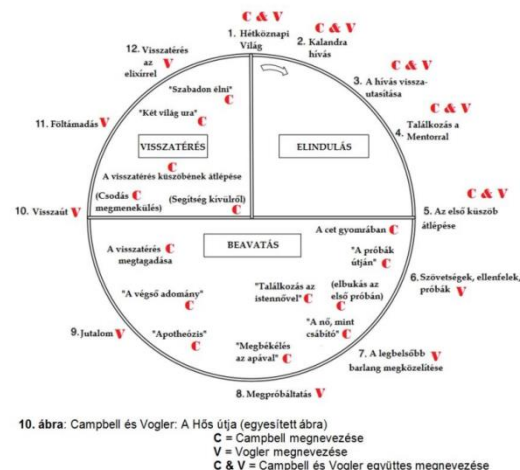
Joseph Campbell szerint a hős a történet főszereplője, aki az értékek védelmében lép föl és erkölcsi vagy fizikai győzelmet arat. Propp protagonistának nevezi. A *hero/hérosz* a görög kultúrára vezethető vissza, a félisteneket jelölte, mára a hőskultuszra használják. A hős a történet azon szereplője, aki *“hajlandó arra, hogy akár önfeláldozás árán is megvédje és szolgálja a rábízott közösséget.”* (in Galuska 2017: o.n.) Eszerint a hős képes eltökéltséget és

7. ábra - Labirintikus út bizonytalanságot is kimutatni, könnyen szerethető, de néha szétszórt, s bár külsőleg erősnek mutatkozik, belül sebezhető. Egyedi személyisége összeköti a többi karaktertípust (az Ősi Tudás Mestere/Öreg Bölcs/Mentor, mint Albus Dumbledore, Tréfacsináló/Bajkeverő/Bohóc, mint a Weasley-ikrek és Hóborc).

Harry fejlődéstörténetének legelején új ciklus veszi kezdetét, felnőtté válása nemcsak számára fontos, de a közösségen belül is kiemelkedő szerepet játszik. Azzal, hogy Harry ugyanazokat a köröket járja, tanul a tapasztalataiból, de megismeri önmagát is, így amikor eljut a megértés pillanatához, kilép ebből a körből. Ezt érzékelteti a labirintus szimbóluma.

Az eredetileg kör alakú útvesztő jelentése a belső út, jutalma a megismerés. Erre nagyon jó példa a *Harry Potter és a Tűz Serlegében* az utolsó próbatételként megjelenő labirintus, amelynek jutalma bár a Trimágus Kupa kellett volna legyen, mivel az zsupszukulcsként működött, szó szerint értelmezve is átépítette Harryt a gyermekkor játékból a kamaszkorba, majd a felnőtt lét komor valóságába. Miután Harry visszatért a labirintusból, elvesztette gyermeki ártatlanságát, szembe kellett néznie a ténnyel: Voldemort Nagyúr testet öltött, így ő a Kiválasztott, aki le kell győzze. Ilyen módon Harry két ciklust is meg kell éljen: az egyik a gyermekkorból kamaszkorba lépése, a második a kamaszorból való felnőtté válása.

A Campbell-szerinti elemzési lehetőség szerint ezeknek a történeteknek adott struktúrája van. A cselekmény kör alakban illusztrálható (8. Ábra), és három részre oszthatjuk. A három mező az út három szakasza: az elindulás magába foglalja az elhívást és a korábbi énje megtagadását, a beavatás, testi és lelki próbatételek sora, amely egy hosszabb folyamatot jelöl: az első küszöb átlépését, a szövetségeket, ellenfeleket, próbákat, majd a legbelső barlang megközelítését –például, Mardekár Malazár medáljának rejtekhelye –, a megpróbáltatást és jutalmat. A harmadik fázis a visszaút és a föltámadás. Így bezárul a kör, a hős újjászületve léphet be a következő ciklusba.

8. ábra – A hős útja

3.4. Beszédes számok

3.4.1. A hármas szám – a tökéletesség és teljesség jelképe

A hármas szám szintén mese-, illetve mitikus elem. Jelentése a tökéletesség, így lesz teljes a kör. A keresztény kultúrkörben ez a szám a Szentháromságban jelenik meg, vagy utal Jézus feltámadására is, míg a pogány mondakörökben a család archetípusát jeleníti meg, például az egyiptomiaknál Ré-Ízisz-Hórusz képében. A Sors három ciklusa is ehhez köthető: a három párka, akik az élet fonalát fonják, vagy a három istennő, akik a leánykort (Perszephoné), az asszonykort (Déméter) és a vénasszonykort (Hekaté) jelképezik.

Rowling regényciklusában szintén szembeötlő gyakori jelenléte: a három barát (Harry, Ron, Hermione), a Három Fivér meséje, a három Tekergő, a Három Ereklýe, három próbatétel és próbatevő a Trimágus Tusán, ahol három iskola méri össze erejét, stb.

3.4.2. A hetes szám – ciklusjelkép

A hetes szám köztudottan különleges jelentéssel bír mind a keresztény, mind a pogány hitvilágban. Általában a helyet jelöli, mint menny és pokol összekötőjét, de számos kultúrában megjelenik, mint a hét istenség megtestesítője (Cîrlot 2001). A 7-es szám mágikus elemként sok népmesében is megvan: a magyar népmesékben a hétmérföldes csizmától a hétfejű sárkányon át a hétnapi járóföldreig találkozunk vele.

Más kultúrákban, például az ókori Egyiptomban a 7-es az örök élet szimbóluma. De joggal asszociálhatunk a hét nap alatt megteremtett világra, vagy akár a hét napjaira. Egy holdciklus négy hét alatt érik be, míg minden holdfázis hét napot tart.

A regényciklusban a szám a hét Weasley testvér, Voldemort hét horcruxa (az utolsó Harry, bezárva a ciklust), a hét kötelező tanévben is jelen van, azonban a legnyilvánvalóbb a regényciklust alkotó hét kötet. Hogyha a 7-es egy ciklus befejeztével egy pozitív megújulás kezdetét jelöli (Chevalier és Gheerbrant 1995:289), akkor nem véletlen, hogy az utolsó kötetben Harry is maga mögött tudhat egy ciklust, és amint azt az előző részben bizonyítottam, újjászülve kezd egy másikba.

Következtetés

Harry Potter irodalmi határvonalat képez, nem tartozik a kánonhoz, de a tűnékeny olvasnivalók közé sem. Rowling regényei több kategóriába is besorolhatók, de leginkább a fantasyhez tartoznak. A modern és kortárs fantasy folyamatosan alakul, bővül és nehezen körülírható. Mendlesohn szerint nem a mimetikus irodalom eszközeivel, hanem saját műfaján belül kellene tárgyalni a fantasy műveket. Erre törekedett jelen dolgozat is. Abból a feltevésből indult ki, hogy J. K. Rowling művét azok a jelképek teszik kerekké, amelyek a ciklikusságot jelentik és/vagy visszatérő szegmensként funkcionálnak.

A konkrét példákkal való munkában kihívást jelentett úgy hivatkozni a tárgyakra, eseményekre, hogy azok számára is érthetők legyenek, akik nem ismerik a regényeket. A gyakori idézetek is ezt a célt szolgálták. A leggyakrabban fellapozott könyvek a *Harry Potter és a Bölcsek Köve*, valamint a *Harry Potter és a Halál Erekyei* voltak, a sorozat első és utolsó kötetei. A mágikus tárgyak és a kígyó magyarázata esetében a részleteken volt a hangsúly. Harry személyéből kiindulva a szimbólumok között izgalmas összefüggések rajzolódtak ki.

Az összefüggések a ciklikusság tárgyalásakor váltak árnyaltabbá. Felmerült a kérdés, hogy a *Harry Potter*ben az egyes szereplők sorsa eldöntött-e, vagy van lehetőségük kilépni családjuk, múltjuk, környezetük által megbélyegzett sorsukból. Amint a generációk ciklikusságát követtem, rájöttem, a szereplők nagy többsége kezébe vette saját sorsát. Például Sirius Black, aki nemcsak magáért állt ki, de hűsége rendíthetetlen maradt a Rend és Harry iránt. A Black-család mély jelentéstartalmat hordoz. Belőlük kiindulva egy következő dolgozat érdekes témája lehetne kibontani a „sötét” oldal sorsait, motivációit, külső, illetve belső drámáit.

A visszatérő elemek és apró részletek kerekké teszik a ciklust. A regénybeli használatuk meghatározza a szerkezetet, összeálló jelentést kölcsönöznek a könyveknek. Segítenek kirajzolni a kör mintáit.

Következtetésképp elmondható, a *Harry Potter* regénysorozatban a kör és a ciklikusság meghatározó szerepet tölt be. A felhozott és tárgyalt példák bizonyítják, mind tartalmilag, mind szerkezetileg összefogják és jelentést adnak a történetnek. Szó szerint kerekké teszik azt. Harry, a főhős gyerekből tinivé, majd felnőtté válik. A hetedik, záró kötet egy következő ciklus kezdetét jelöli: ott nyílik, ahol zárul. Valószínű, ez teszi a regényciklust oly vonzóvá gyerek és felnőtt olvasók számára egyaránt.

Bibliográfia

1. Chevalier, Jean és Gheerbrant, Alain. 1995. *Dicționar de simboluri (Szimbólumtár)*, Artemis, București.
2. Cîrlot J.E. 2001. *A Dictionary of Symbols (Szimbólumtár)*, Routledge, London.
3. Curtis, A. C. 2015. Defining adolescence. *Journal of Adolescent and Family Health*.7(2): 1-39.
<https://scholar.utc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1035&context=jafh> letöltve: 12.02.2021.
4. Galuska László Pál. 2010. A siker titkai: Harry Potter és a Gyűrűk Ura, Nyelv és Tudomány,<https://m.nyest.hu/hirek/titkos-univerzumok-tolkien-es-rowling>, letöltve: 2022.04.08.
5. Galuska László Pál. 2015. Tipologia Fantastica – A fantasztikus irodalom tipológiájáról és műfajelméleteiből/About the Typology and Genre-theories of Fantastic Literature, Gradus Vol 2, No 1 (2015) 21-38.
6. Galuska László Pál. 2017. A hős útjai – mesei és mítoszi karakterológiák és tipológiák Propp után/The hero's journeys typologies and characterologies in the tales and myths after V.Y.Propp, Gradus Vol 4, No 1 (2017) 48-57.
7. Guthrie, J. T., & Metsala, J. L. 1999. Literacy in North America. (Olvasottság Észak Amerikában) In D. A. Wagner, R. L. Venezky, & B. V. Street (Eds.), *Literacy: An International Handbook*, Boulder, CO: Westview Press, 381–384.
8. James E, Mendlesohn F. 2002. Journal of the Fantastic (A fantasztikum folyóirata), In Arts Vol. 13, No. 2 (50) (2002),169-18.
9. James E, Mendlesohn F. 2012. *The Cambridge Companion to Fantasy Literature*, (Cambridge Fantasztikus Irodalom Kalauz), Cambridge University Press, Edinborough.
10. Jones D. W, Mendlesohn F. 2005. *Children's Literature and the Fantastic Tradition*, (A Gyermekirodalom és a fantasztikus hagyománya), Routledge, New York.
11. Manxhuka, A. 2016. *Updated classics or the pedagogical possibilities in the latest popular novels. Aktualizált klasszikusok, avagy a legújabb populáris regényekben rejlő pedagógiai lehetőségek. Irodalomkultúra*. 26(6):67-75.<http://real.mtak.hu/42008/1/05.pdf>, letöltve: 12.02. 2021.
12. Mendlesohn, Farah. 2008. *Rhetorics of Fantasy*, (A fantasy retorikája), Middletown, Connecticut: Wesleyean University Press.
13. Moje, E. B., Overby, M., Tysvaer, N., Morris, K. 2008. The Complex World of Adolescent Literacy: Myths, Motivations, and Mysteries, (A tiniirodalom komplex világa), *Harvard Educational Review*. 78(1): 107-154.
14. Pál József (szerk.) 1997. *Szimbólumtár*. Ballasi Kiadó. <https://magyarhalasz.files.wordpress.com/2015/11/szimbc3b3lumtc3a1r.pdf>
15. Rowling, J. K. 1997 [1999]. *Harry Potter és a Bölcsek Köve [Harry Potter and the Philosopher's Stone]*. Tóth Tamás Boldizsár (ford.) Budapest: Animus

16. Rowling, J. K. 1998 [2000]. *Harry Potter és a Titkok Kamrája* [*Harry Potter and the Chamber of Secrets*]. Tóth Tamás Boldizsár (ford.) Budapest: Animus
17. Rowling, J. K. 1999 [2001]. *Harry Potter és az Azkabani Fogoly* [*Harry Potter and the Prisoner of Azkaban*]. Tóth Tamás Boldizsár (ford.) Budapest: Animus
18. Rowling, J. K. 2000 [2001]. *Harry Potter és a Tűz Serlege* [*Harry Potter and the Goblet of Fire*]. Tóth Tamás Boldizsár (ford.) Budapest: Animus
19. Rowling, J. K. 2003 [2003]. *Harry Potter és a Főnix Rendje* [*Harry Potter and the Order of Phoenix*]. Tóth Tamás Boldizsár (ford.) Budapest: Animus
20. Rowling, J. K. 2005 [2006]. *Harry Potter és a Félvér Herceg* [*Harry Potter and the Half-Blood Prince*]. Tóth Tamás Boldizsár (ford.) Budapest: Animus
21. Rowling, J. K. 2007 [2008]. *Harry Potter és a Halál Erekyei* [*Harry Potter and the Deathly Hallows*]. Tóth Tamás Boldizsár (ford.) Budapest: Animus
22. Stableford, Brian 2009, *The A to Z of Fantasy Literature*, The Scarecrow Press, Plymouth, UK, ISBN 978-0-8108-6345-3
23. Swartz, G. S., Wild L. 2012. Adolescence. (Kamaszkor), In: Hardman, J. (ed). *Child and adolescent development: A South African socio-cultural perspective*. (A gyerek- és kamasz fejlődése), Oxford University Press, Cape Town, pp. 203-244. <http://www.sharleneswartz.com/wp-content/uploads/2016/07/9-Wild-and-Swartz-2012-Child-and-adolescent-development-Chapter-7-OUP.pdf>, letöltve: 12.02.2021.
24. Whitehead, Ashley Nicole. 2006. *God, C.S. Lewis and J.K.Rowling? Christian Symbolism in Harry Potter and The Chronicles of Narnia*, (Isten, C.S. Lewis és Rowling? Keresztény szimbolizmus Harry Potterben és Narnia Krónikáiban), Maryville College.
<http://www.christnhp.org/Thesis.pdf?fbclid=IwAR32U4YuSqooADL6umHfvSzZcx193HkKxJbJAgD7SPoppEU6KqnbXokvdOg>, letöltve: 14. 02. 2021.

Ábrajegyzék:

1. Ábra - Lili / Pinterest <https://pin.it/2HHuZ9x> letöltve: 2022. 04. 10.
2. Ábra - <http://bookalicious.org/the-ancient-secret-of-the-flower-of-life-by-drunvalo-melchizedek/> letöltve: 2022. 04. 10.
3. Ábra - <https://ro.pinterest.com/pin/70437484825170/> letöltve: 2022. 04. 13.
4. Ábra- <https://www.digitalspy.com/movies/a841654/secret-inspiration-harry-potter-deathly-hallows-symbol/> letöltve: 2022. 04. 10.
5. Ábra - <https://www.hp-lexicon.org/source/other-canon/bft/> letöltve: 2022. 04. 17.
6. Ábra - <https://ro.pinterest.com/pin/15692298680744421/> letöltve: 2022. 04.16.
7. Ábra - <https://blogmymaze.wordpress.com/tag/roman-labyrinth/> letöltve: 2022. 04. 17.

8. Ábra - Galuska László Pál 2017, A hős útjai – mesei és mítoszi karakterológiák és tipológiák Propp után / The hero's journeys typologies and characterologies in the tales and myths after V.Y.Propp, Gradus Vol 4, No 1 (2017) 48-57, ISSN 2064-8014, pp. 55